

Archeologienota
Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
Ichtegem – Spoorwegstraat

Verslag van Resultaten

Ons kenmerk :	ORTEC2500944
Auteurs :	Gerge Ignacz Alexander Doucet Ward Decramer
Datum verslag :	28 mei 2025
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2025E237
Wettelijk depot :	D/2025/15.001/58

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1777; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Gerge Ignacz

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2025/15.001/58

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Bureauonderzoek	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Archeologische voorkennis	6
1.3 Onderzoeksopdracht	6
1.3.1 Vraagstelling	7
1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota	7
1.3.3 Randvoorwaarden	8
1.4 Beschrijving van de geplande werken	9
1.4.1 Huidige situatie	9
1.4.2 Geplande werken	10
1.5 Werkwijze	14
2 Assessmentrapport	15
2.1 Landschappelijke ligging	15
2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie	18
2.1.2 Bodemkaart	18
2.1.3 Conclusie	19
2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied	23
2.2.1 Historiografische bronnen	23
2.2.2 Historische cartografie	24
2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	35
2.3.1 CAI-gegevens	35
2.3.2 (Archeologie)nota's	38
2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	44
2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	47
Bibliografie	49
Ondertekening	51
Bijlagen	52

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2025E237 (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: West-Vlaanderen Gemeente: Ichtegem Adres: Spoorwegstraat (Fig. 1.1)
Kadastrale gegevens	Ichtegem, afdeling 2, sectie B, nr. 1265S, 1292C, 1292E en 1509C.
Bounding Box	Punt 1: X = 55100, Y = 202935 Punt 2: X = 55252, Y = 203055
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	8 178 m ²
Oppervlakte bodemingreep	3 924 m ²
Einddatum bureauonderzoek	28 mei 2025
Relevante termen¹	West-Vlaanderen; Zandstreek; Houtland; matig natte gronden; Steentijd; Metaaltijden; Romeinse periode; Middeleeuwen; Nieuwe Tijd; SdF-gronden; OB-gronden; gronden met antropogene humus A-horizont; podzol.
Bebouwde zones	Het projectgebied is bebouwd met een halfopen-woning in het zuidwesten en een toegangsweg. Over kelders is geen informatie aanwezig.

¹ <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be>

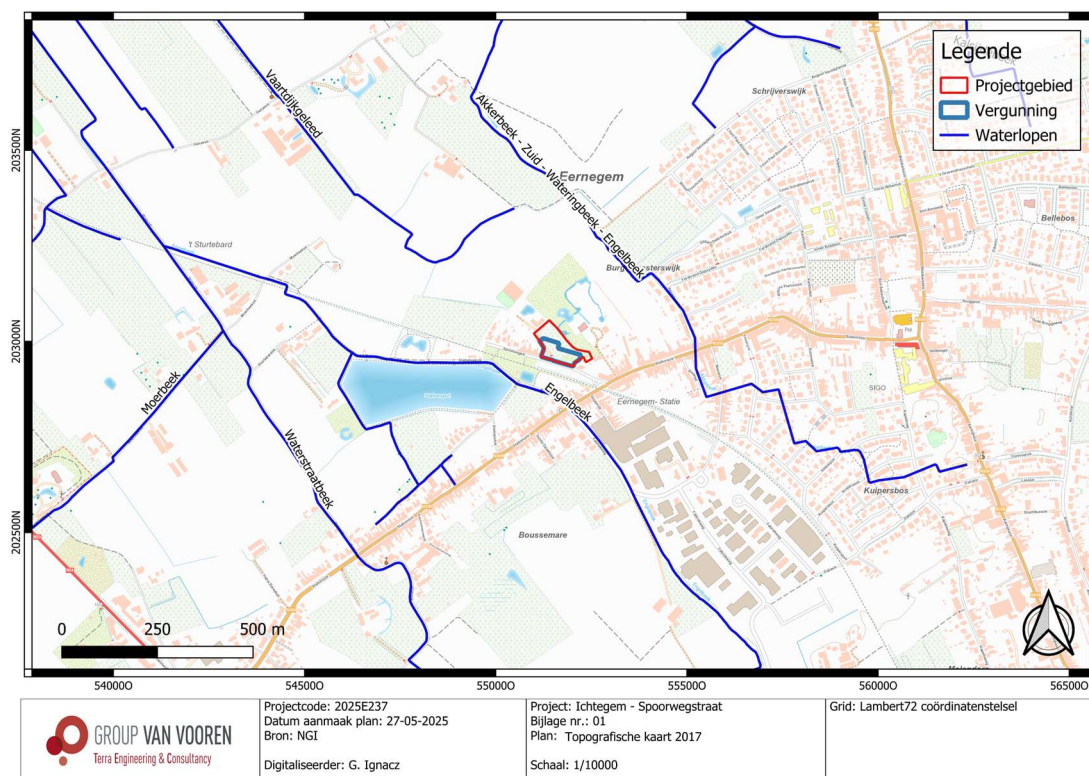

Fig. 1.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

Fig. 1.2: Archeoregio's van Vlaanderen met situering van het projectgebied².

² <https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie>

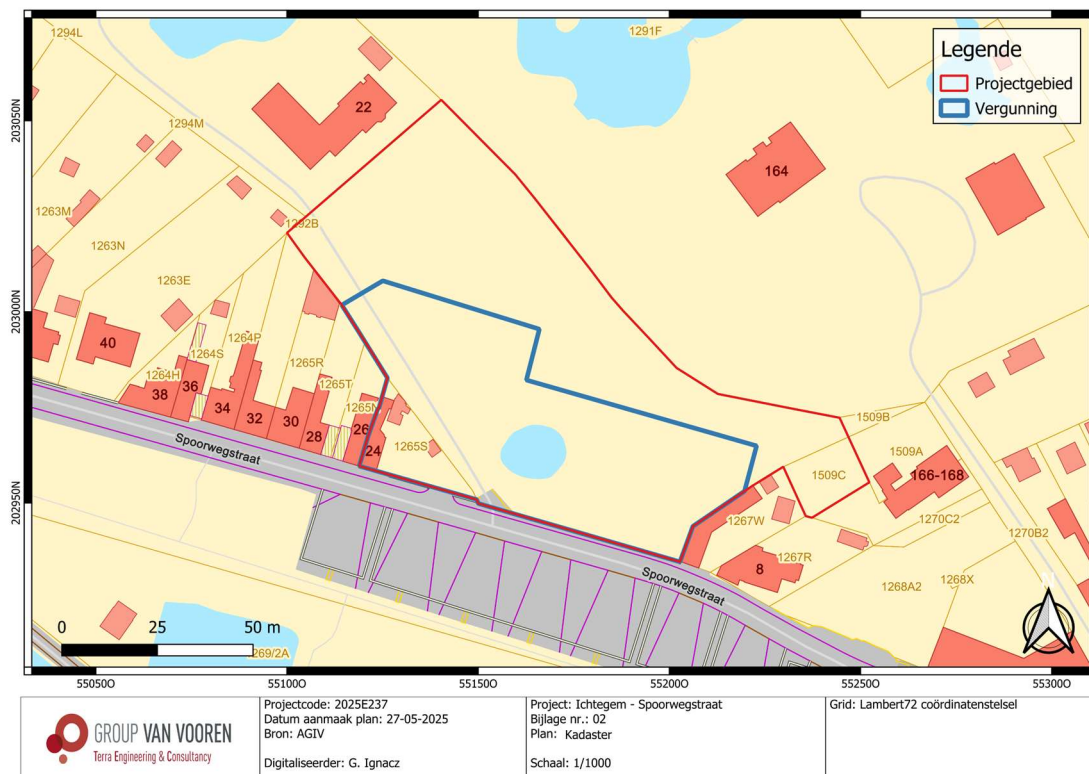

Fig. 1.3: Kadasterplan met situering van het project- en vergunningsgebied (@ AGIV).

1.2 Archeologische voorkennis

N.v.t.

1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code van Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en vooronderzoek met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

1.3.1 Vraagstelling

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?
- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Kan er een vrijgave zonder bijkomstige maatregelen geopteerd worden of dienen er maatregelen te worden voorgesteld om een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een aanvraag voor een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen.
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen.
- De ruimtelijke bestemming van het terrein.
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of buiten een archeologische site volgens de CAI (Centraal Inventaris, Onroerend Erfgoed).

In dit geval ligt het terrein buiten een gebied geen archeologie (GGA), zijnde een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Bovendien ligt het projectgebied buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site. Het projectgebied is volgens het gewestplan (Fig. 1.6) deels gelegen in parkgebied (noordelijk deel) en deels in woongebied (zuidelijk deel). Gezien de percelen een oppervlakte hebben $> 3\,000\text{ m}^2$ en de oppervlakte van de bodemingreep $> 1\,000\text{ m}^2$, is er een archeologienota vereist (Fig. 1.4).

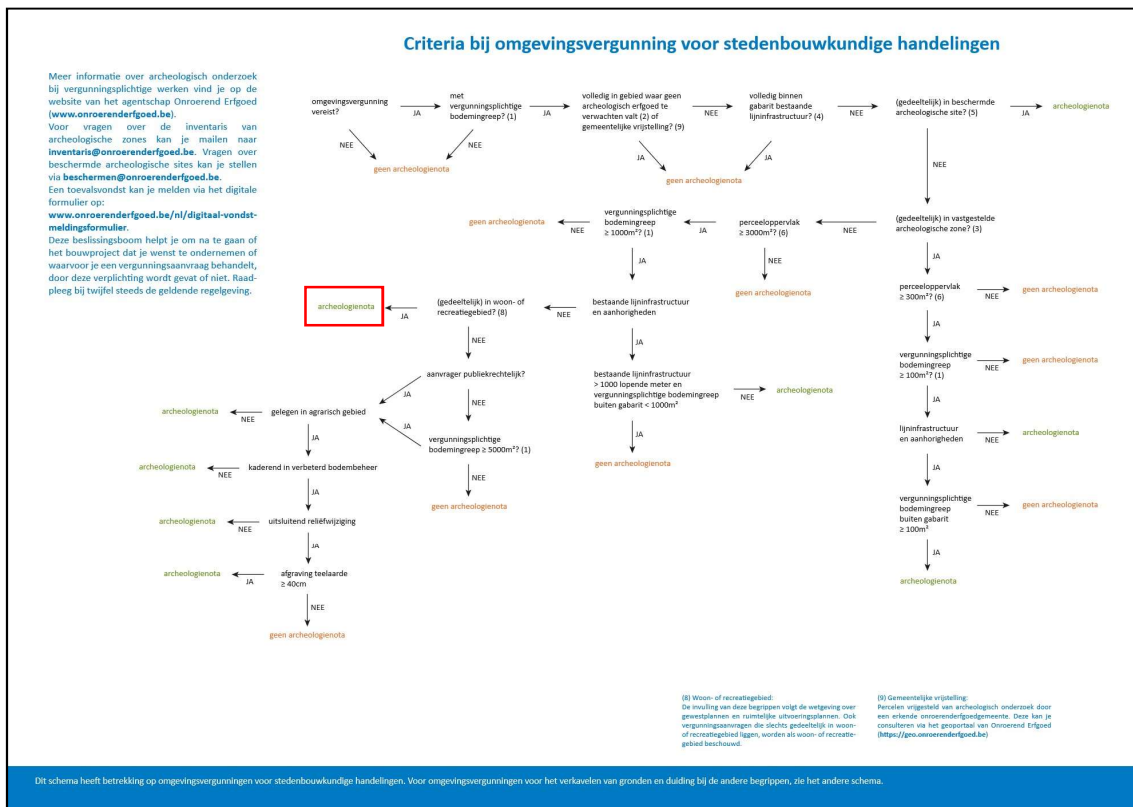

Fig. 1.4: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (© www.onroerenderfgoed.be).

1.3.3 Randvoorwaarden

De opdrachtgever heeft na overleg besloten om alle archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in een uitgesteld traject te laten uitvoeren indien archeologisch vooronderzoek nodig zou zijn. De aanvraag tot uitstel van veldwerk komt omdat de initiatiefnemer pas definitief wenst te investeren in het project na de termijn van indiening van bezwaarschriften tijdens het openbaar onderzoek en de bindende adviezen van alle betrokken instanties om te voorkomen dat plannen dienen gewijzigd te worden. Dit vormt een juridische onwenselijkheid voor het uitvoeren van verder archeologisch vooronderzoek in huidig traject. Bovendien is er de praktische onmogelijkheid door de aanwezigheid van verharding, bebouwing, tuininrichting etc. Eventueel uitgesteld archeologisch vooronderzoek zal dus ook pas van start kunnen gaan na de sloopwerkzaamheden. De sloop van aanwezige structuren in de advieszone voor vervolgonderzoek mag voorafgaand aan het archeologisch onderzoek slechts uitgevoerd worden tot op maaiveldniveau. Alle funderingen, vloerplaten of ondergrondse structuren dienen onaangeroerd te blijven tot het archeologisch onderzoek volledig is afgerond en het terrein door de erkend archeoloog is vrijgegeven. Indien de ondergrondse sloopwerkzaamheden toch voorafgaand aan het archeologisch onderzoek plaatsvinden, dient dit te gebeuren onder de begeleiding van een erkend archeoloog. Ondergrondse elementen kunnen eventueel tijdens het archeologisch onderzoek uitgebroken worden onder begeleiding van de uitvoerende archeoloog als het noodzakelijk blijkt voor de uitvoering van het onderzoek.

1.4 Beschrijving van de geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het projectgebied omvat de percelen 1265S, 1292C, 1292E en 1509C, met een totale oppervlakte van **8 178 m²**. Perceel 1265S, gelegen in het zuidwesten van het projectgebied, is bebouwd met een halfopen woning en twee bijgebouwen. Er is geen informatie beschikbaar over de aanwezigheid van een kelder onder de woning.

De overige percelen zijn onbebouwd. Perceel 1292E beslaat een groot deel van het terrein en bestaat uit loofhout in het zuidoosten en hooiland in het noordwesten. In het centrale deel van dit perceel, aan de Spoorwegstraat, is een ronde greppel zichtbaar die vermoedelijk is opgevuld.

Ten slotte loopt er vanaf de Spoorwegstraat een toegangsweg richting perceel 1294S, dat zich ten noordwesten van het projectgebied bevindt.

Fig. 1.5: Meest recente luchtfoto (2024) met situering van het project- en vergunningsgebied (© AGIV).

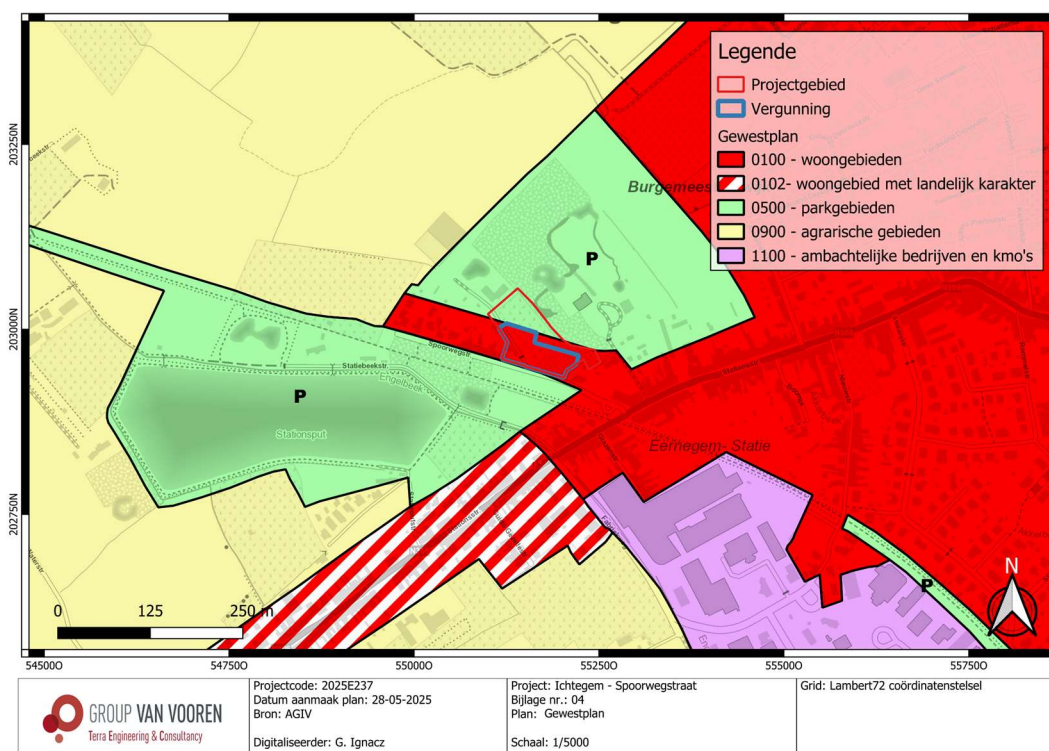

Fig. 1.6: Gewestplan met situering van het project- en vergunningsgebied (© AGIV).

1.4.2 Geplande werken³

De geplande werken omvatten de realisatie van twee meergezinswoningen, elk bestaande uit meerdere bouwlagen. De woonblokken in het zuidoosten zullen ondergronds met elkaar verbonden worden via een parkeergarage. Voor deze parking wordt rekening gehouden met een minimale verstoringsdiepte van circa 295 cm-mv. Deze diepte is exclusief de vloerplaat, waarvoor bijkomend een extra verstoringsdiepte van circa 30 tot 50 cm moet worden voorzien. Bijkomstig dient rekening gehouden te worden met een bufferzone van 3 meter rondom de uit te graven parking.

De meergezinswoning in het zuidwesten zal niet onderkelderd worden, maar voorzien zijn van een funderingsplaat. Hiervoor wordt uitgegaan van een minimale verstoringsdiepte van circa 60 tot 90 cm-mv, met aanvullend een buffer van 30 tot 50 cm.

Rond de twee gebouwen wordt een nutscabine, een toegangsweg (die aansluit op de bestaande weg tot perceel 12945, noordwestelijk) en bovengrondse parkeerplaatsen aangelegd. De toegangsweg wordt uitbroken, wat een verstoringsdiepte van circa 30 tot 50 cm-mv met zich meebrengt.

Samenvattend wordt uitgegaan van een **volledige verstoring** ter hoogte van de meergezinswoningen, de ondergrondse en bovengrondse parkeervoorzieningen, de nutscabine en de toegangsweg. Het noordwestelijke deel van het terrein en een kleine zone in het westen blijven gevrijwaard van toekomstige bodemingrepen. Bijgevolg wordt er een **vergunningsgebied (3 924 m²)** opgesteld waarin de bodemingrepen zullen plaatsvinden en waarbij het mogelijk aanwezige archeologisch bestand verstoord kan worden.

³ Voor originele bouwplannen, zie bijlagen.

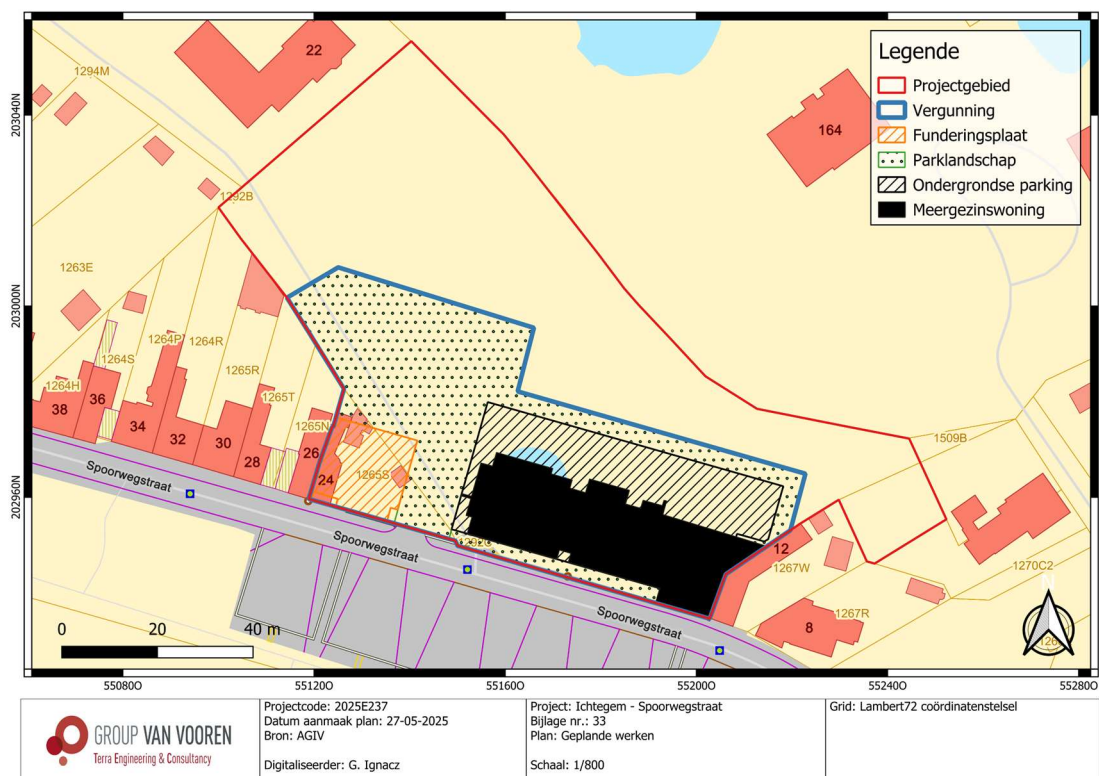

Fig. 1.7: Kadasterplan met situering van de geplande werken binnen het project- en vergunningsgebied (© AGIV).

Fig. 1.8: Inplantingsplan (© initiatiefnemer).

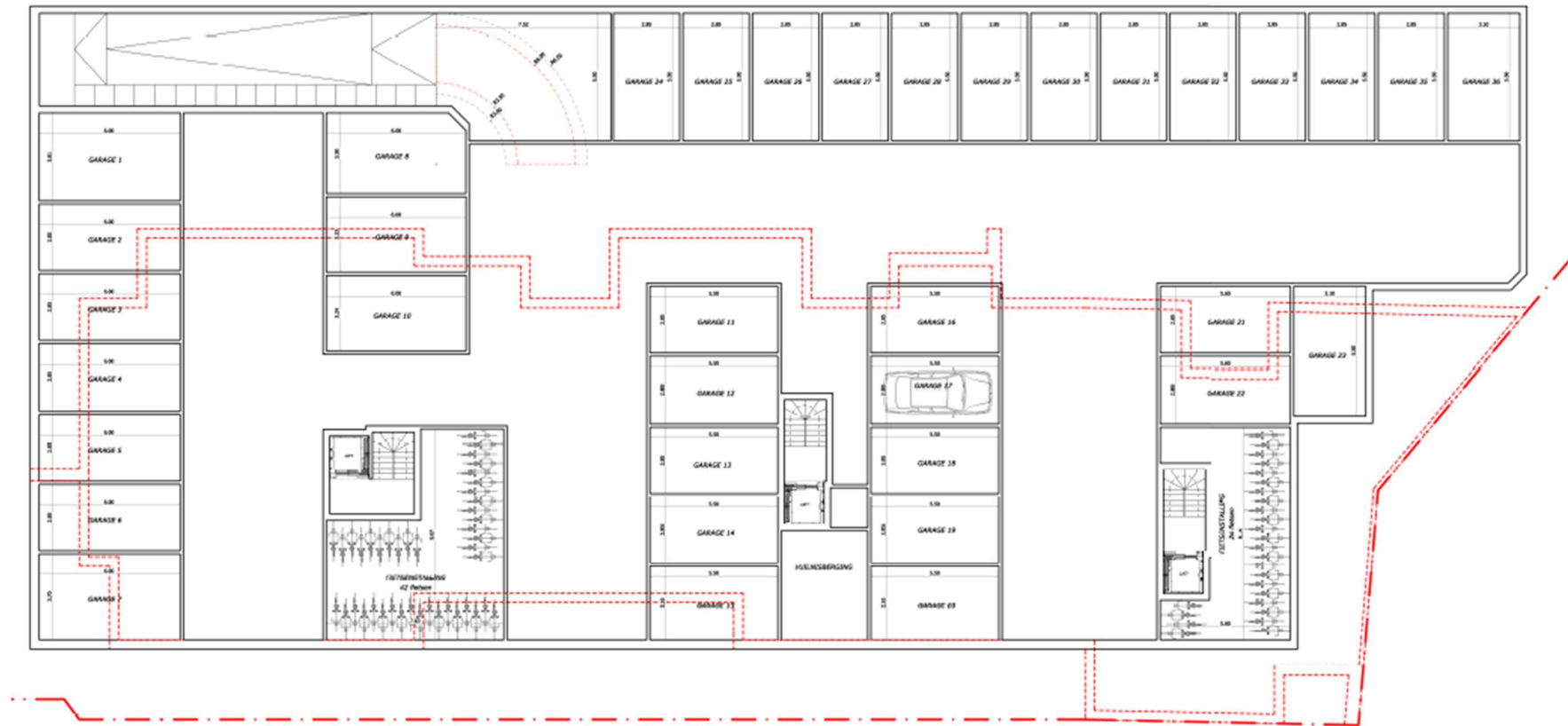

Fig. 1.9: Toekomstig ondergrondse parking van de zuidoostelijke meergezinswoning (© initiatiefnemer).

1.5 Werkwijze

Met dit bureauonderzoek, deel 1 van deze archeologienota, willen we inzicht krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Dat inzicht wordt verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied te kunnen inschatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd welke opgenomen staan in paragraaf 3. Bibliografie.

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

De juiste afbakening van het projectgebied werd aangereikt door de opdrachtgever. Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische inventaris geraadpleegd (<https://cai.onroerenderfgoed.be> en <https://geo.onroerenderfgoed.be>). Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>.

Via <https://geopunt.be> werden de historische kaarten geraadpleegd (Ferrariskaart, Vandermaelenkaart, Atlas van Buurtwegen), evenals luchtfoto's van het projectgebied van het jaar 1971 tot en met het jaar 2020; enkel de betekenisvolle foto's werden in deze studie opgenomen. Via <https://cartesius.be> werden de historische topografische kaarten geconsulteerd. www.onderderadar.be blijkt voor de toestand tijdens WOII een belangrijke bron van informatie in Limburg, hetgeen niet van toepassing is voor het projectgebied. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid (https://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE).

In eerste instantie werden zoveel mogelijk cartografische en bibliografische gegevens betreffende het projectgebied bekeken, samen met het opvragen van zoveel mogelijk gegevens bij de initiatiefnemer. Daarna hebben we getracht deze gegevens zo overzichtelijk mogelijk weer te geven door middel van tekst en kaarten die als bijlagen bij dit rapport zijn toegevoegd.

Alle nodige informatie werd verzameld via het internet en bibliografische bronnen. De bouwplannen voor een bouwvergunning werden aangereikt door het architectenbureau en door de opdrachtgever. De kaarten die als bijlagen zijn toegevoegd, zijn gemaakt of bewerkt met de software QGIS 3.22.

2 Assessmentrapport

2.1 Landschappelijke ligging

Deze paragraaf overloopt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied. De aandacht wordt voornamelijk gevestigd op de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch geografische context, de bodemtypologie en de algemene topografie.

Het projectgebied is gelegen aan de noordzijde van de Spoorwegstraat in de gemeente Ichtegem (provincie West-Vlaanderen), een fusiegemeente bestaande uit Ichtegem, Eernegem en Bekegem. Het dichtstbij gelegen dorp is Eernegem met het dorpscentrum op 900 m ten oosten van het projectgebied. Ten zuiden van het projectgebied loopt Spoorlijn 62, dat een verbinding vormt tussen Torhout en Oostende. Ten westen loopt de N33 van Torhout naar Oostende. Ten zuidwesten ligt de Stationsput, een vijver die in 1868 uitgegraven werd tot een diepte van ca. 3,5-4 m-mv.

De dorpskern van Eernegem is gelegen langsheen de oude verbindingsweg van Oudenburg (N) naar het zuiden, op een hoogte van ca. 7-10 m TAW (Fig. 1.11). Het projectgebied bevindt zich op een hoogte van 6,6-7,2 m TAW in de archeoregio van de Zandstreek, meer specifiek het Houtland. Deze regio is de meest bosrijke streek, de naam zegt het zelf al, van de provincie West-Vlaanderen. De huidige bossen werden in de 19de eeuw aangeplant op de voormalige 'wastines'. Dit historisch landschap is intussen sterk gedegradeerd.

De omgeving rondom het projectgebied kent een zacht hellend nat landschap, onderbroken door zeer veel waterlopen. De dichtstbijzijnde waterlopen zijn de Engelbeek op ca. 115 meter ten zuiden van het projectgebied en de Akkerbeek op ca. 270 meter ten noorden. Het reliëf neemt af ten noordwesten richting de Kustpolders en neemt toe naar het zuiden-zuidoosten richting de pleistocene heuvelrug van Wijnendale-Ichtegem (40-50 m TAW). Deze heuvelrug vormt een duidelijke verhoging in het landschap ten opzichte van de omliggende natte valleien en laaggelegen gebieden. Binnen de contouren van het projectgebied zijn er geen grote hoogteverschillen waarneembaar (Fig. 1.12; Fig. 1.13).

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde ecologische gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Archeologische sites uit de Steentijd beperken zich echter niet tot deze gradiëntzone. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Ecologische gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het Laat Paleolithicum en Mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

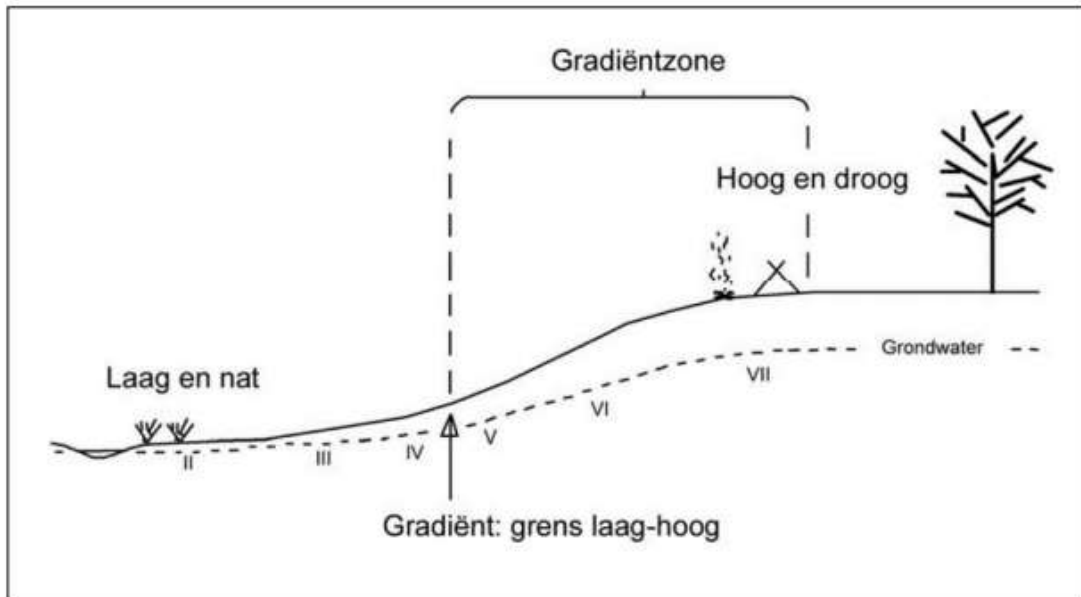

Fig. 1.10: Schema ecologische gradiëntzone.

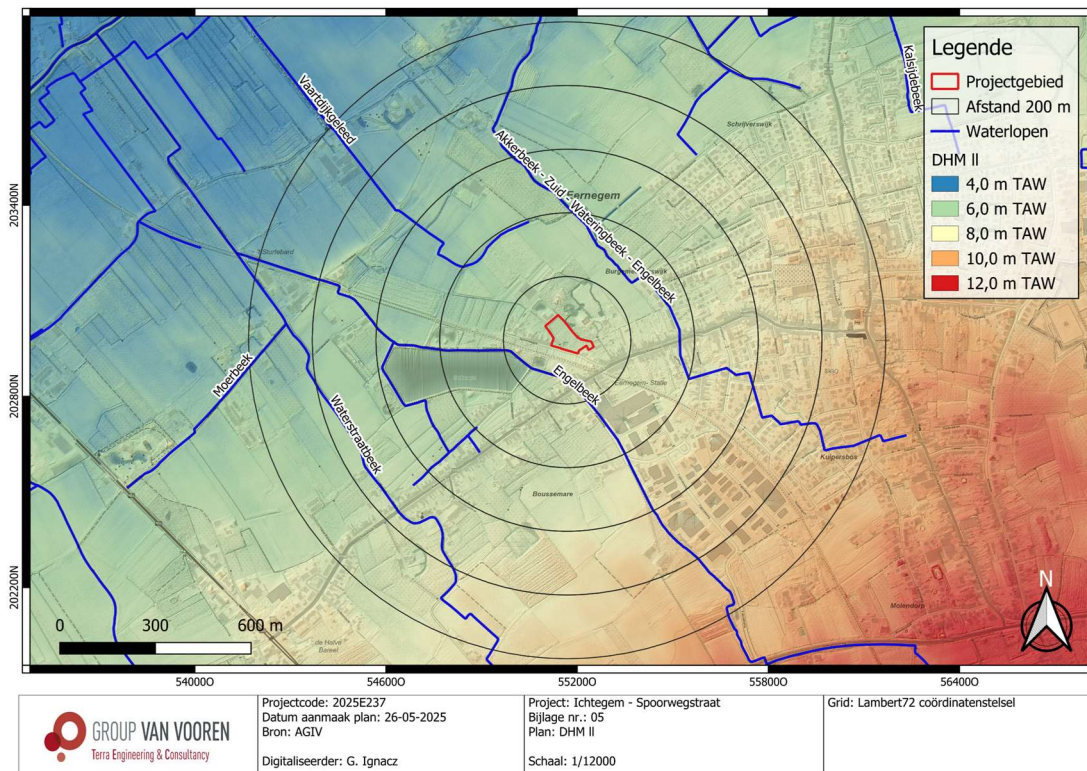

Fig. 1.11: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied (© AGIV).

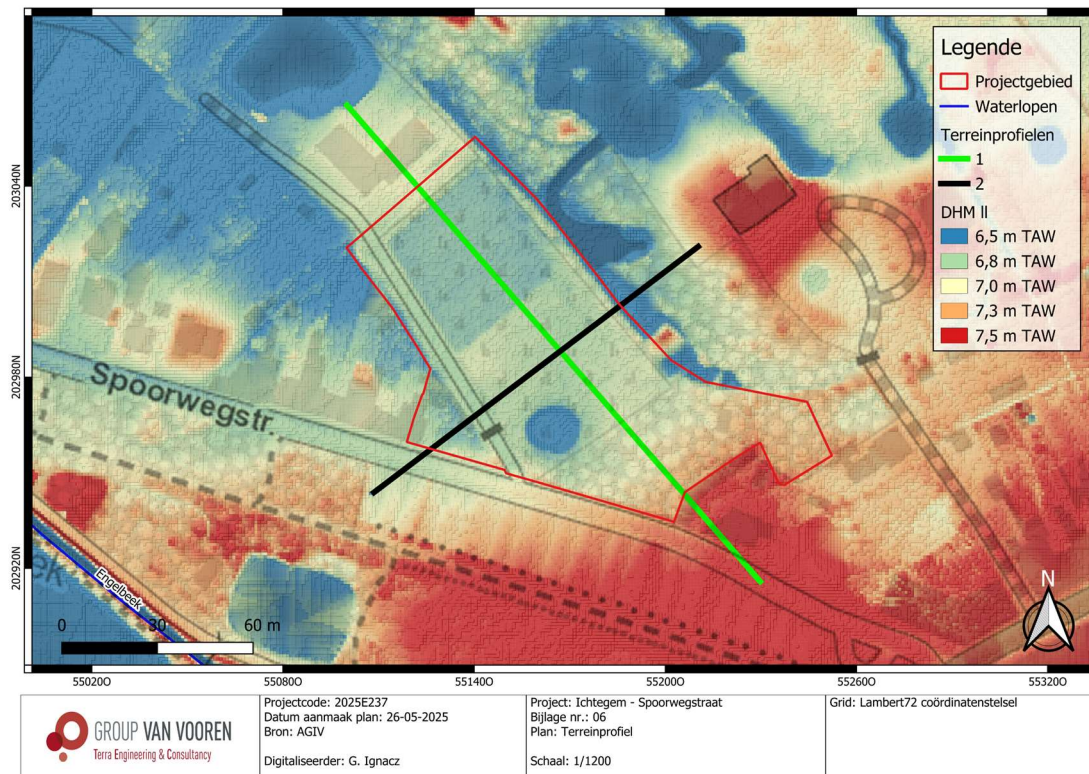

Fig. 1.12: Gedetailleerd digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied met terreinprofiel 1 (NW-ZO) en 2 (ZW-NO) (© AGIV).

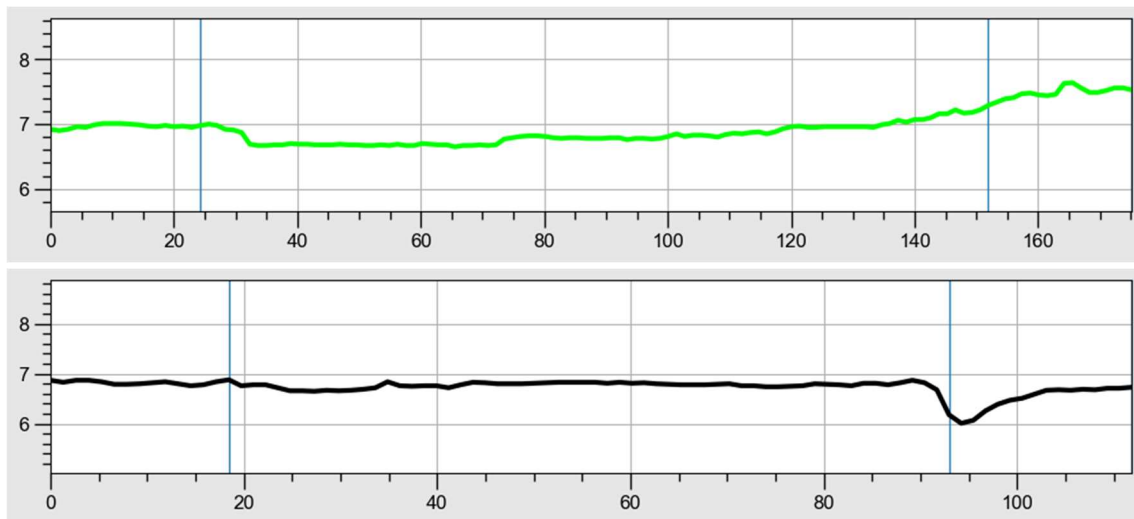

Fig. 1.13: Terreinprofiel 1 (NW-ZO) en 2 (ZW-NO).

2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie

De databank van de DOV werden geraadpleegd voor de tertiair- en quartairgeologische gegevens. Hieruit blijkt het volgende:

Volgens de **tertiairgeologische kaart** (Fig. 1.14) bestaat het tertiairsubstraat uit het **Lid van Egem**, zijnde zeer fijn zand, glimmer- en glauconiethoudend met dunne kleilagen en soms nummulietenkalksteen. Dit lid maakt deel uit van de Formatie van Tielt dat afgezet is in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden).

De **quartairgeologische kaart** (Fig. 1.15) karteert ter hoogte van het projectgebied **type 3 afzettingen**. Het gaat hierbij om eolische zandige afzettingen (Weichsel, Laat-Pleistoceen en/of Vroeg-Holoceen) die oudere alluviale sedimenten uit het vroegere Weichsel-glaciaal afdekt. Ten zuiden van het projectgebied is dit Laat-Pleistoceen alluvium onder het eolisch dekzand afwezig (type 1).

De **quartairprofieltypenkaart** (Fig. 1.16) verifieert de bovenstaande quartairgeologische opbouw, maar geeft een gedetailleerder beeld van de quartairgeologie. Zo wijst de quartairprofieltypekaart op jongere eolische afzettingen van zand of silt (J; Laat-Pleniglaciaal – Vroeg-Holoceen) op oudere fluviatiele afzettingen van zand, silt of grint (L; Vroeg-Weichseliaan – Laat-Pleniglaciaal). De jongere eolische afzettingen worden geassocieerd met landduinen of dekzanden, de oudere fluviatiele afzettingen met een verwilderde rivier of toendrariiver.

Het is interessant om de quartairgeologische kaart te correleren met de gegevens van de **quartairdikte kaart** (Fig. 1.17). Deze kaart modelleert de diepte van het tertiairsubstraat ter hoogte van het projectgebied op een diepte van ca. 3,18-3,40 m-mv. Ten zuiden-zuidoosten lijkt namelijk een diepe en zeer grote geul aanwezig te zijn dat vermoedelijk tijdens het Pleistoceen diep werd uitgesneden onder invloed van fluviatiele activiteiten, waarna het terug werd opgevuld met dekzanden. Deze vallei is thans niet aanwezig in de topografie van het landschap (DHM II; Fig. 1.12), maar zit wel volledig in lijn met de quartairgeologische gegevens. Samengevat lijkt de quartairdikte kaart een paleoreliëf en een paleogradiënt weer te geven ten zuiden van het projectgebied.

2.1.2 Bodemkaart

De **bodemkaart** (Fig. 1.18) karteert ter hoogte van het projectgebied **SdF-bodems** in het noorden-noordwesten van het projectgebied en **OB-bodems** in het zuidelijk deel. SdF-bodems zijn matig natte, lemige zandgronden met een zwak tot goed ontwikkelde ijzer- en/of humusrijke B-horizont. In de Zandstreek worden deze omschreven als overwegend podzolachtige gronden met overgangsvormen tot de postpodzolen. De bouwvoor is ongeveer 30 cm dik en donker grijsbruin. De onderliggende podzol B is soms weinig duidelijk. De benedengrens van de B ligt op gemiddeld 50 cm diepte. Tussen 40 en 60 cm beginnen duidelijke roestverschijnselen.

De OB-bodems daarentegen verwijzen naar kunstmatige of sterk verstoorde gronden, typisch voor bebouwde zones. Hoewel het terrein momenteel enkel bebouwd is met een halfopen-woning en een toegangsweg, wijst dit bodemtype erop dat de bodem in het verleden aanzienlijk is aangepast of verstoord door menselijke activiteiten.

2.1.3 Conclusie

Samengevat kan gesteld worden dat het projectgebied ter hoogte van een paleogradiëntzone gelegen is, op een overgang van een opgevlude Laat-Pleistocene geul ten zuiden van het projectgebied. Deze pleistocene geul bestaat uit fluviatiele afzettingen (toendrarivier) uit het Weichseliaan en is later opgevuld geraakt met eolische afzettingen en/of hellingsafzettingen mogelijks afkomstig van de pleistocene heuvelrug. Paleolandschappelijk is het terrein op een gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd. Ook voor grondsporensites uit (pre)historische periodes is de landschappelijke ligging gunstig.

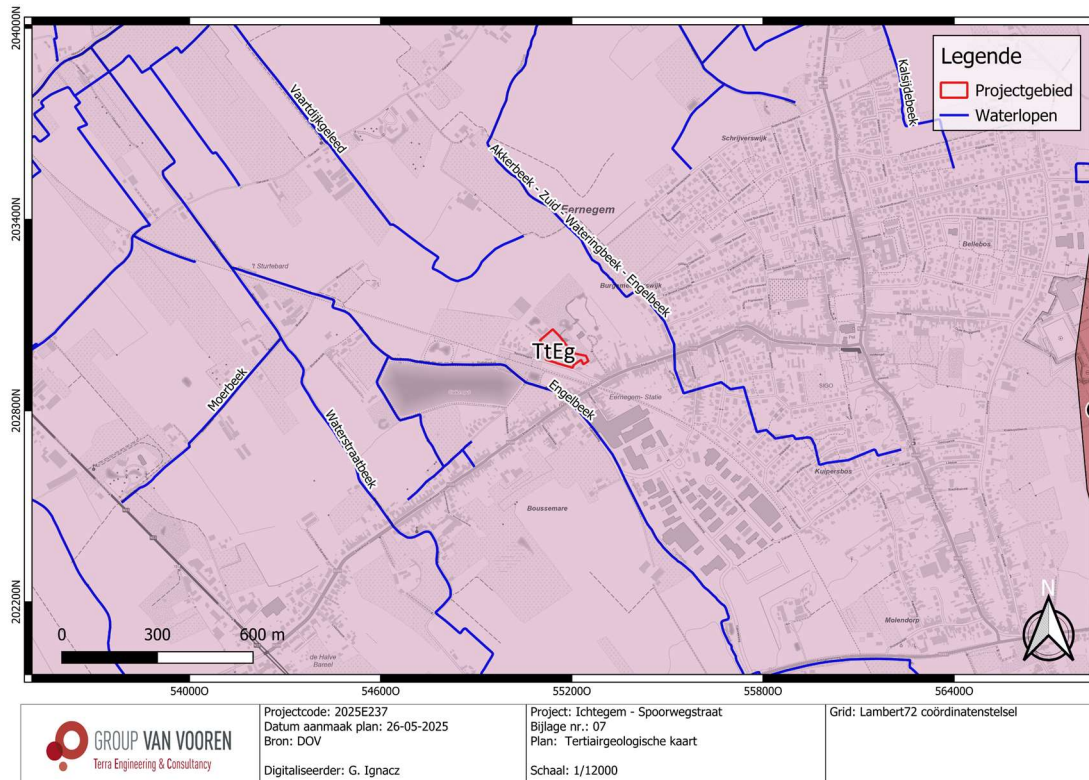

Fig. 1.14: Tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

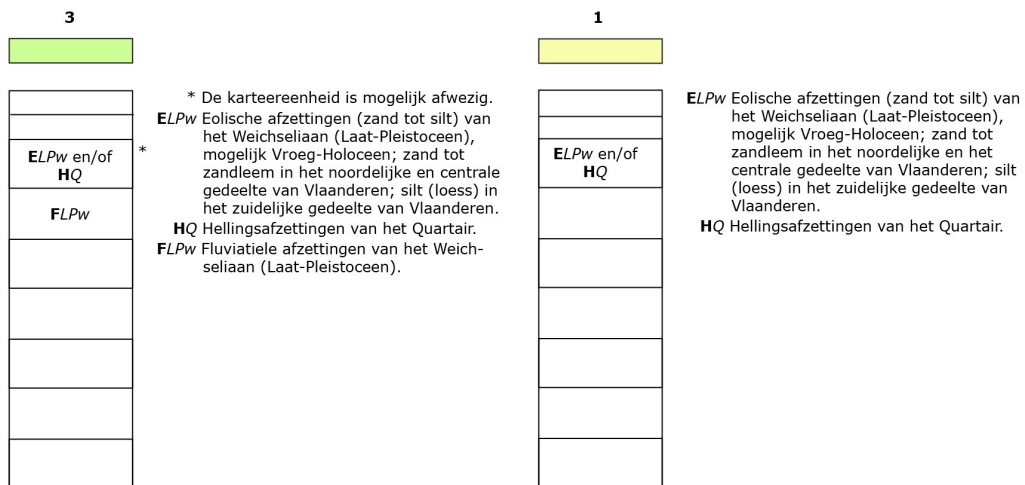
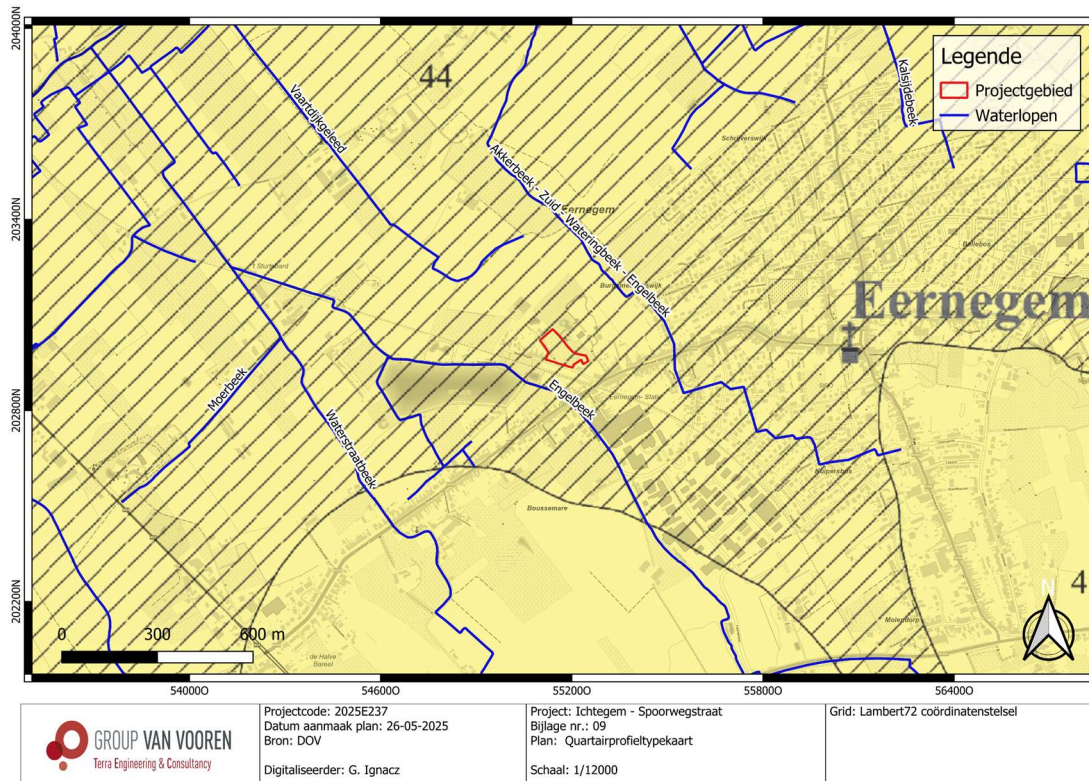

Fig. 1.15: Quartairgeologische kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

Profieltype

44	Eolische afzettingen van zand, (silt) op fluviatiele afzettingen van zand, silt, (grint)
J	
L	

Eenheden op kaartblad 12

Code/kleur	Lithologie	Afzettingsmilieu	Chronostratigrafie	Continental		Marin	
				Klastisch	Organogeen	Klastisch	Organogeen
(X) Bijmenging							
A	Klei, (zand), veen, kalkgrit	Schone, moeras, depressie	Holocene		X	X	
B	Zand	Kontaan	Holocene	X		X	
C	Zand, (klei)	Zoep, grigruel, priel, kreuk, randwad	Holocene			X	
D	Klei, (moed)	Schone, slikke	Holocene			X	
E	Klei, (zand), veen	Schone, moeras, slikke	Holocene		X	X	
F	Klei, zand, veen	Schone, moeras, slikke	Holocene		X	X	
G	Klei, veen, (zand)	Monsderende rivier, moerasbos	Langlaciaal-Holocene	X	X		
H	Zand, silt	Beijing	Holocene	X			
I	Veen, kalkgrit	Depressie	Langlaciaal		X		
J	Zand, (silt)	Zandvlakte, landduin	Laat-Platiglaciaal-Vroeg-Holocene	X			
K	Zand, klei, silt, (grint)	Beijing	Hoofdelijk Westholocene	X			
L	Zand, silt, (grint)	Verwildende rivier, landduin	Vroeg-Weichseliaan-Laat-Platiglaciaal	X			
M	Zand, klei	Waddengebied	Frisian			X	
N	Zand	Continental plet, kustduinen	Eemien			X	

Samengestelde gevectoriseerde Quartaairgeologische Profieltypekaart van Vlaanderen 1/50.000 (VPO, 2021), op basis van de 'Quartaairgeologische kaart - Kaartblad 4-5(deel)-11-12 Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende, opgemaakt door P. Jacobs, Ph. De Maeyer, F. Van Beirendonck, K. Tailieu en F. Mostaert (Universiteit Gent), 2004' en informatie uit 'Jacobs P., Van Beirendonck F. en Mostaert F., 2004. Toelichting bij de Quartaairgeologische Kaart - kaartblad 4-5(deel)-11-12, Blankenberge-Westkapelle-Oostduinkerke-Oostende. Vlaamse overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, 37p.'

Fig. 1.16: Quartaairprofieltypekaart met situering van het projectgebied (© DOV).

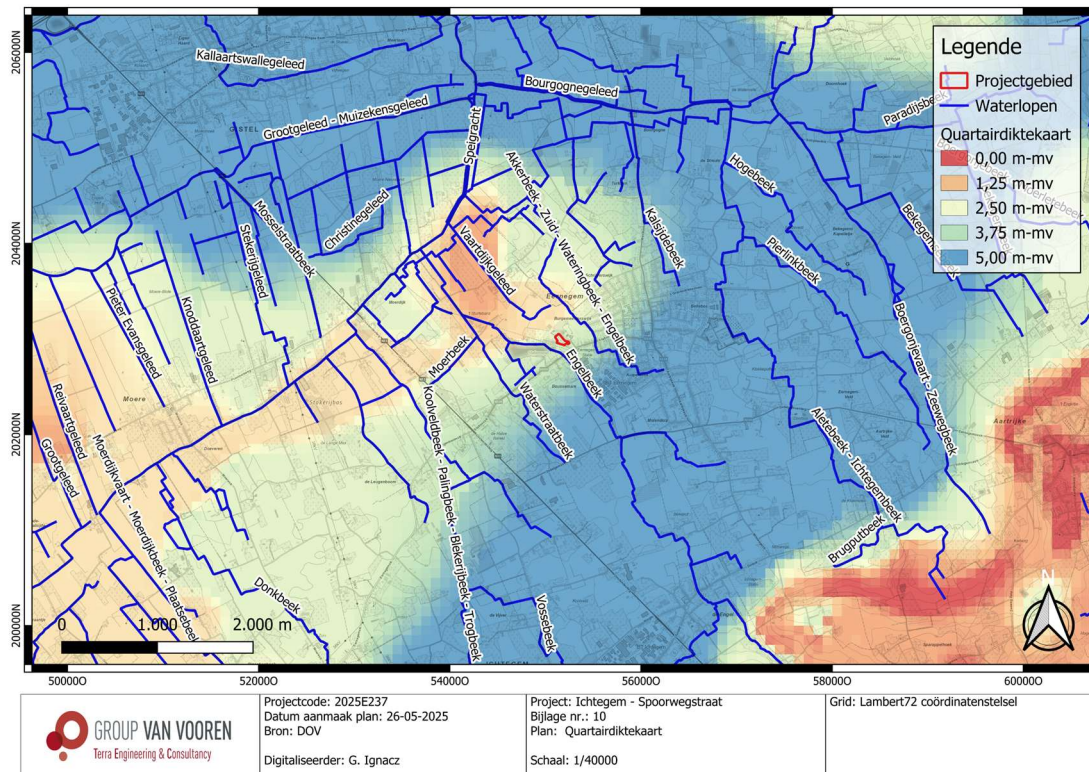

Fig. 1.17: Quartairedikte kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

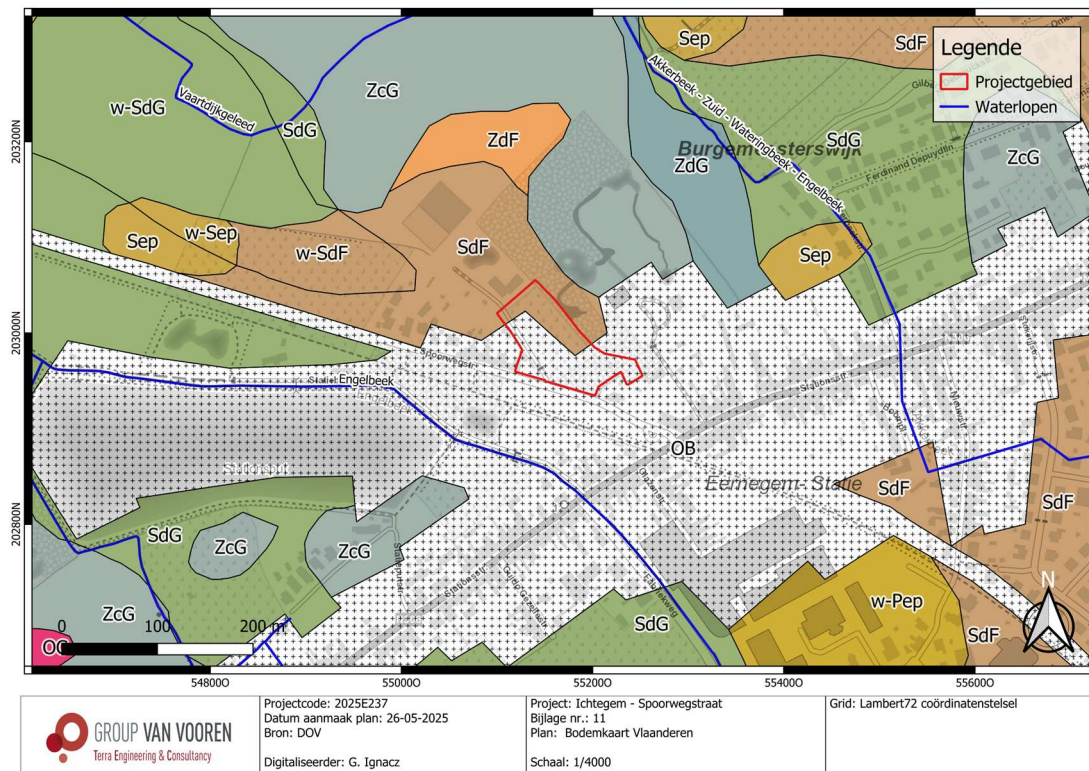

Fig. 1.18: Bodemkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied

In deze paragraaf wordt een historische beschrijving opgenomen van het projectgebied, met in een tweede paragraaf illustraties van relevante historische kaarten, plannen en eventueel iconografisch materiaal.

2.2.1 Historiografische bronnen⁴

Eernegem kent een bewoningsgeschiedenis die teruggaat tot de Bronstijd en IJzertijd (ca. 2000 – 50 v.Chr.), vooral in de zones rond de Keignaert en de hogere gronden langs de dorpskern.

Uit de Romeinse periode zijn slechts sporadische vondsten bekend, zoals bouw materiaal en munten. De ligging nabij de Romeinse heerweg Boulogne-Keulen suggereert echter een zekere infrastructurele betekenis, mogelijk via secundaire wegen of diverticulae. De zandige opduikingen in het landschap zouden gunstige vestigingsplaatsen gevormd hebben voor landbouw en bewoning.

Tijdens de Vroege Middeleeuwen (5de – 10de eeuw) werd het gebied verder ontwikkeld. De talrijke toponiemen op -ingahem in de ruime regio wijzen op Frankische stichting, en ook de inplanting van vroege hoeven en hoevenamen wijst op een gefragmenteerde, agrarische nederzettingsstructuur. In latere eeuwen zouden hieruit verspreide woonkernen ontstaan, zoals de Wastine, het Haverkottegoed, en het Gasthuisgoed.

Vanaf de 11de eeuw verwierf de abdij van Oudenburg een groot deel van de gronden te Eernegem, met de vestiging van verschillende hoeven en een molen langs de Wijnendaalsbeek. Dit duidt op een groeiende institutionele exploitatie van het landschap. De watermolen op de grens met Ichtegem was van strategisch belang en bleef eeuwenlang in gebruik.

Kaarten uit de 17de eeuw, zoals die van Ferraris, tonen een verspreide bewoning met talrijke omwalde hoeves, wat typisch is voor de regio. In de Nieuwe Tijd (vanaf ca. 1500) kende Eernegem herhaaldelijk militair geweld, onder andere tijdens de Tachtigjarige Oorlog, wat aanleiding gaf tot tijdelijke ontvolking en bewuste ruimtelijke herstructurering, onder meer door het oprichten van schansen.

De latere ontwikkeling van Eernegem werd sterk bepaald door het agrarische karakter en de aanwezigheid van grotere domeinen, in combinatie met infrastructuur zoals de waterlopen en landelijke wegen. De bewoning bleef tot diep in de 19de eeuw grotendeels landelijk van aard.

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Eernegem* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/16003> (geraadpleegd op 26 mei 2025).

2.2.2 Historische cartografie

De oudst geraadpleegde historische kaart betreft Fricxkaart uit 1712 (Fig. 1.19). Deze geeft geen gedetailleerde info weer waardoor het projectgebied slechts bij benadering kon gepositioneerd worden. De reden voor het opnemen van deze historische kaart is de vermelding van Eernegem (Eerneghem) en de aanduiding van de verbindingsweg van Oudenburg in het noorden, via Eernegem, richting het zuiden.

De Ferrariskaart uit 1777 (Fig. 1.20 en Fig. 1.21) geeft een eerste gedetailleerd beeld in de omgeving van het projectgebied. Samen met de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840; Fig. 1.22), de Vandermaelenkaart (1846-1854; Fig. 1.23) en de Poppkaart (1842-1879; Fig. 1.24) tonen deze historische kaarten een open landschap met voornamelijk gecultiveerde landbouwgronden. Vanaf de Ferrariskaart wordt het domein Hooghuis, ten noorden van het projectgebied merkbaar. Tussen dit domein en het projectgebied loopt een met bomen omzoomde weg. Ten zuiden van het projectgebied situeren zich de huidige Stationstraat en de Engelbeek (op de Vandermaelenkaart als Krombeke aangeduid). Op al deze historische kaarten blijft het projectgebied onbebouwd.

De topografische kaarten uit de tweede helft 19de eeuw en eerste helft 20ste eeuw (1873-1939; Fig. 1.25- Fig. 1.27) tonen een geleidelijke landschapsevolutie. Zo is op de topografische kaart van 1873 de spoorlijn ten zuiden van het projectgebied waarneembaar en wat later de huidige Spoorwegstraat en Stationsput. Langsheen de Stationstraat neemt de bebouwing ook stelselmatig toe.

De terreinsituatie verandert na WOII. Vanaf de topografische kaart van 1969 (Fig. 1.28) is er binnen het projectgebied een verharde toegangsweg langs de Spoorwegstraat en een gracht komende van het domein te noorden merkbaar. Omheen het projectgebied neemt bebouwing toe. De eerste luchtfoto uit 1971 bevestigt de situatie op de topografische kaarten (Fig. 1.29). Bijkomstig is in het zuidwesten ook nog een verandering merkbaar, hier lijkt de eerste ontwikkeling van de halfopen-woning tot stand te komen. Tot op de luchtfoto van 1995 zijn er geen ingrepen meer gebeurd binnen het projectgebied (Fig. 1.33), enkel ten zuiden van het projectgebied verdwijnt de spoorlijn. Vanaf 1995 is het perceel 1292E afgegraven en is de aanwezige toegangsweg wat verlegd naar het zuidwesten. De luchtfoto's van 2000-2003 bevestigen deze situatie en tonen een wat diepere ronde uitgraving in het zuidelijk deel van het projectgebied nabij de Spoorwegstraat (Fig. 1.34). Vermoedelijk gaat deze uitgraving om een waterbekken of een drinkpoel. Op de luchtfoto's van 2005-2007 is duidelijk waarom de ingrepen van 2003-2005 hebben plaatsgevonden (Fig. 1.35). In het noordwestelijk deel zijn namelijk serres aanwezig. Langsheen de perceelsgrens in het zuiden is nu ook een bomenrij merkbaar. De luchtfoto van 2012 toont de uitbreiding van groenvegetatie langs het zuiden en de verwijdering van de serres in het noordwesten (Fig. 1.37). Sinds deze laatste wijziging binnen het projectgebied hebben er geen ingrepen meer plaatsgevonden tot op heden, enkel de uitbreiding van vegetatie (Fig. 1.5).

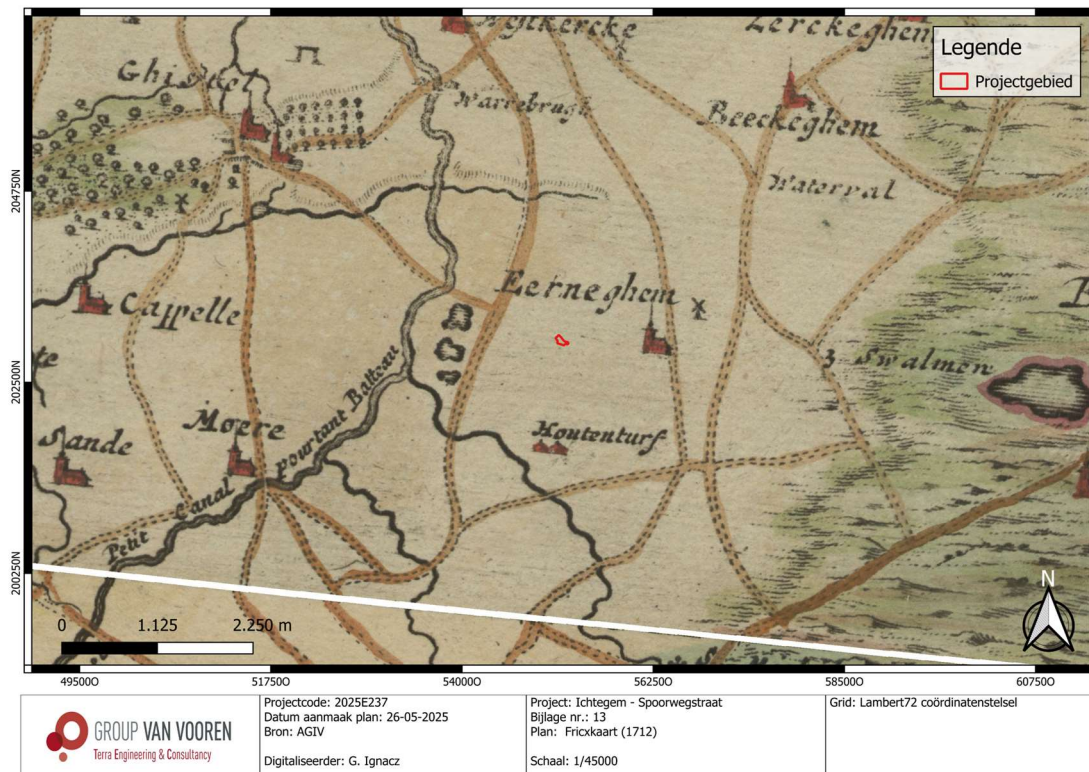

Fig. 1.19: Fricxkaart (1744) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.20: Ferrariskaart (ca. 1777) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.21: Detail uit Ferrariskaart (ca. 1777) met situering van het projectgebied (© AGIV).

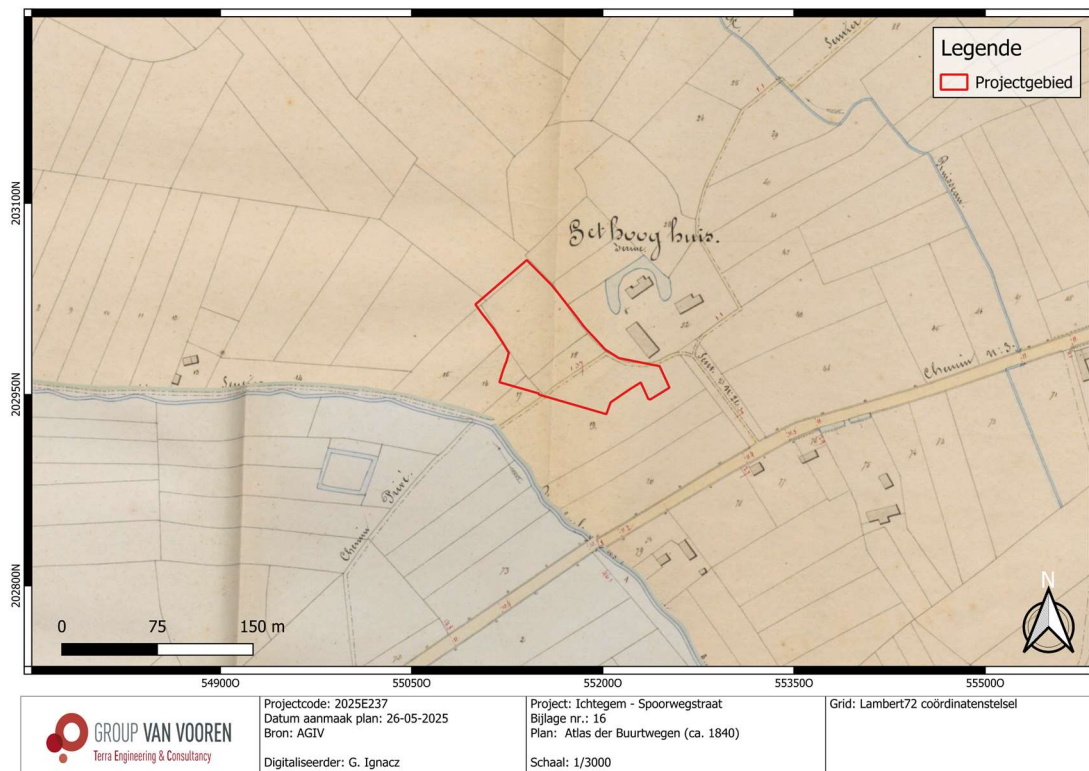

Fig. 1.22: Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.23: Vandermaelenkaart (1846-1854) met situering van het projectgebied (© AGIV).

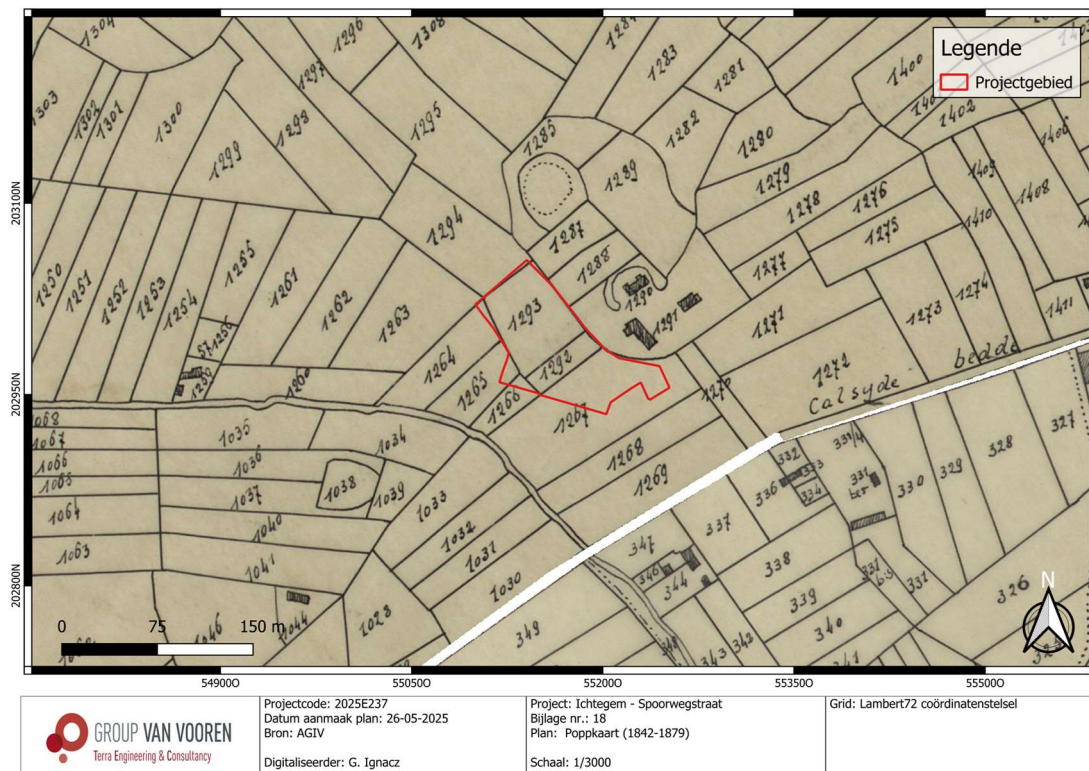

Fig. 1.24: Poppkaart (1842-1879) met situering van het projectgebied (© AGIV).

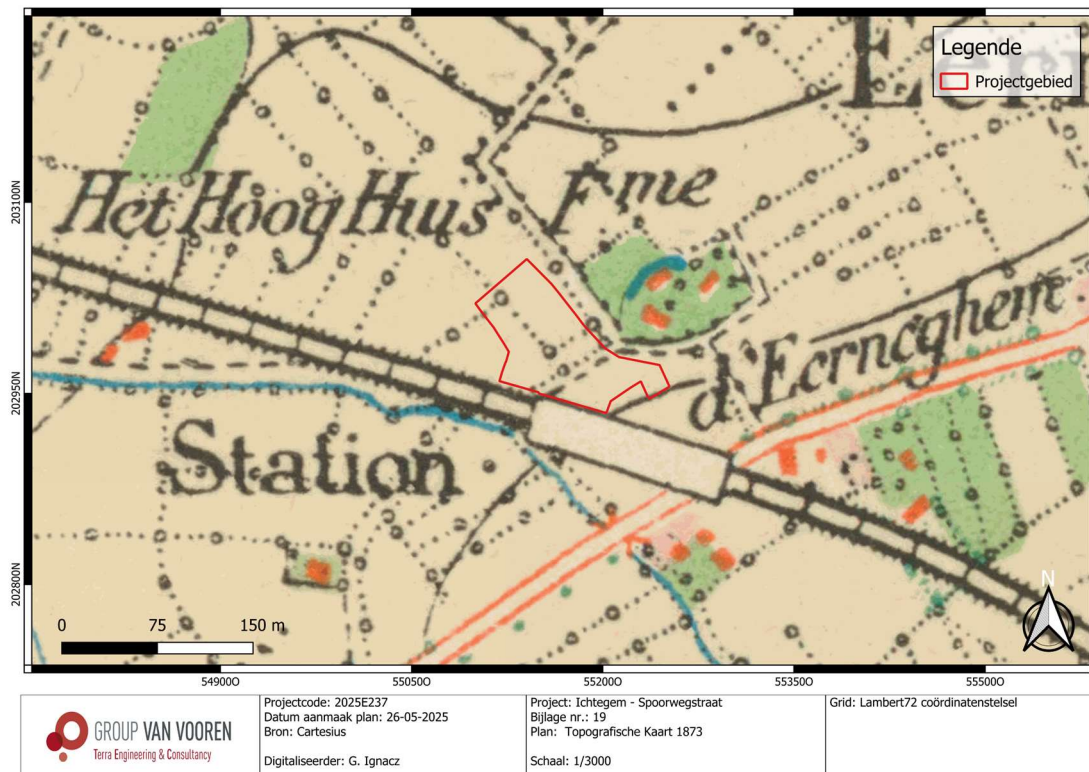

Fig. 1.25: Topografische kaart (1873) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

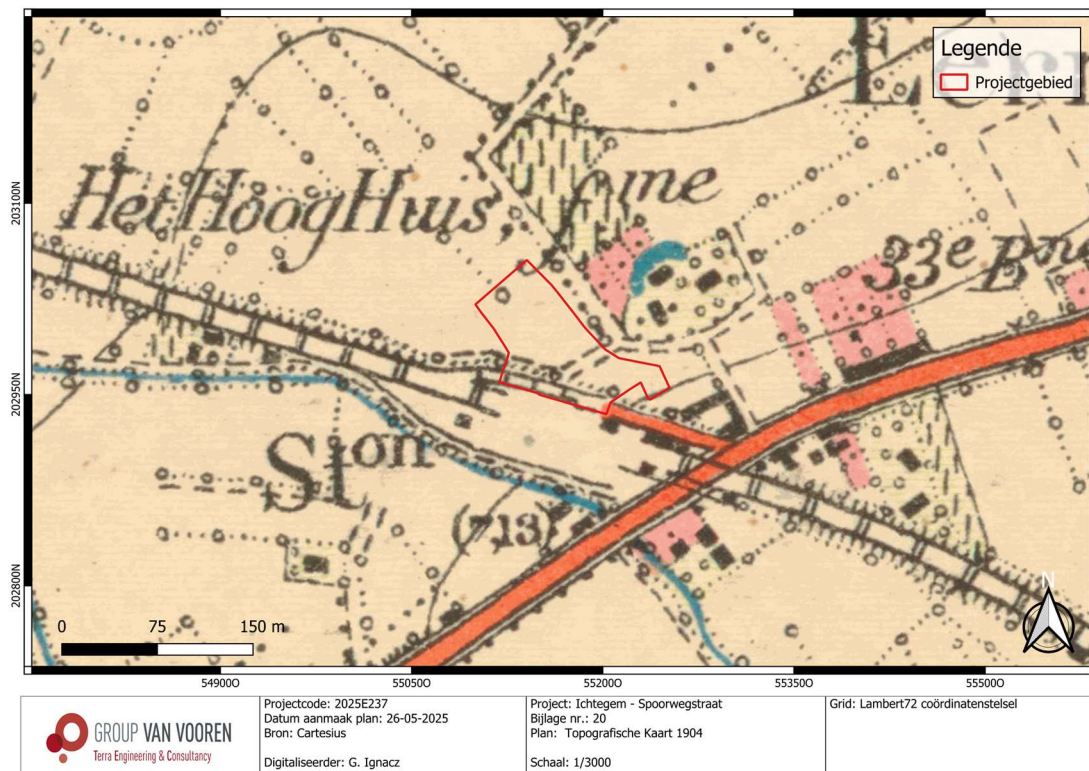

Fig. 1.26: Topografische kaart (1904) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

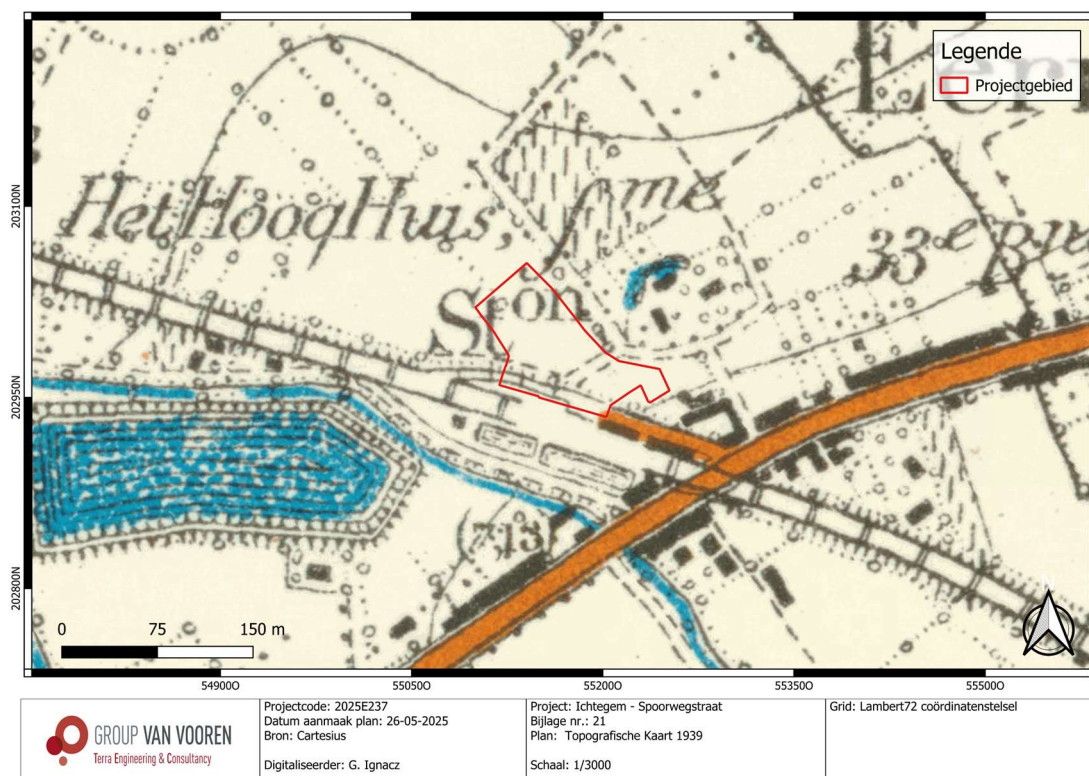

Fig. 1.27: Topografische kaart (1939) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

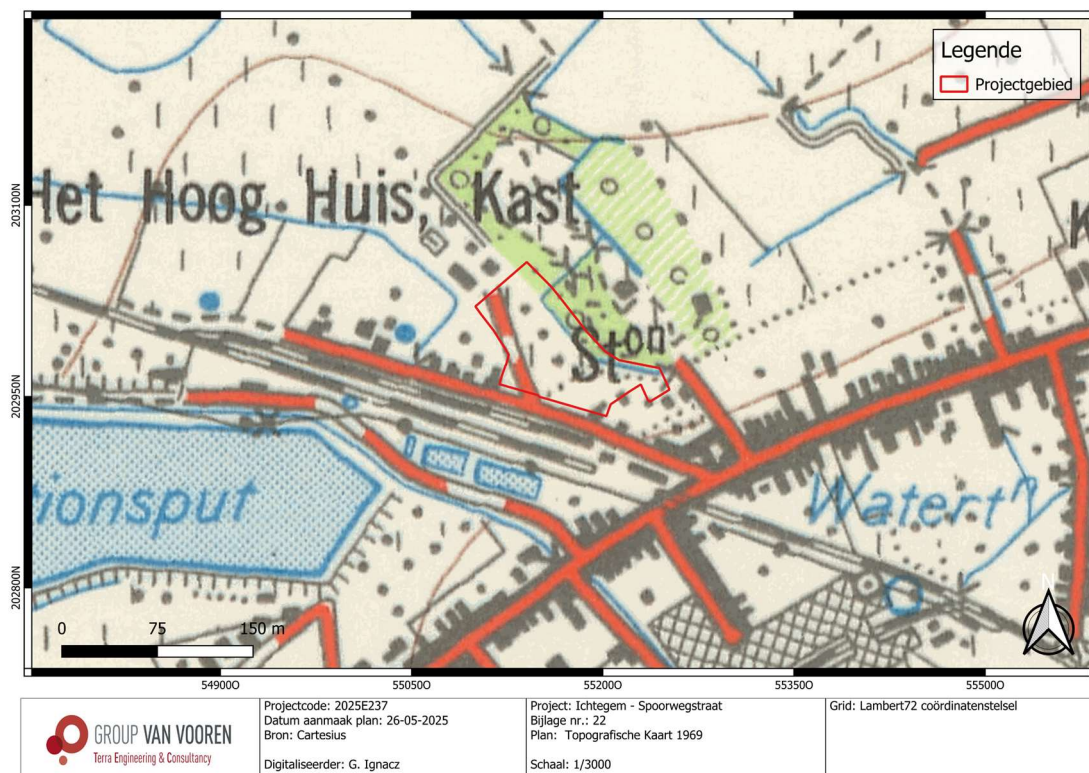

Fig. 1.28: Topografische kaart (1969) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

Fig. 1.29: Luchtfoto (1971) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

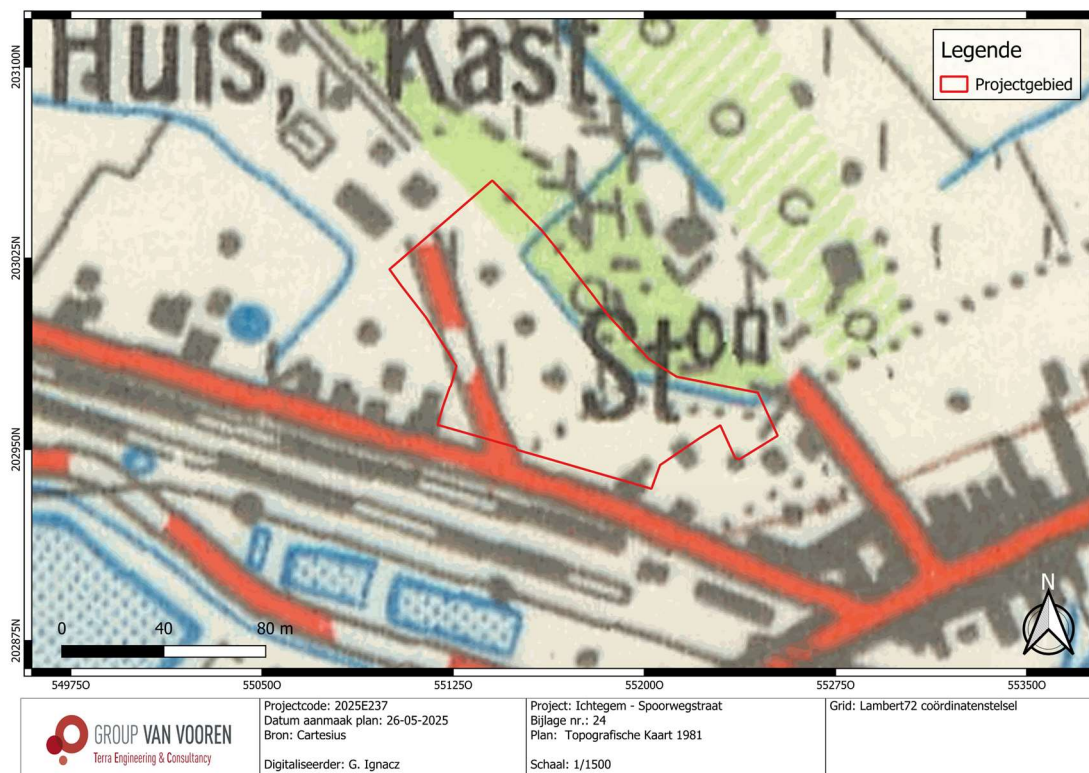

Fig. 1.30: Topografische kaart (1981) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

Fig. 1.31: Luchtfoto (1979-1990) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

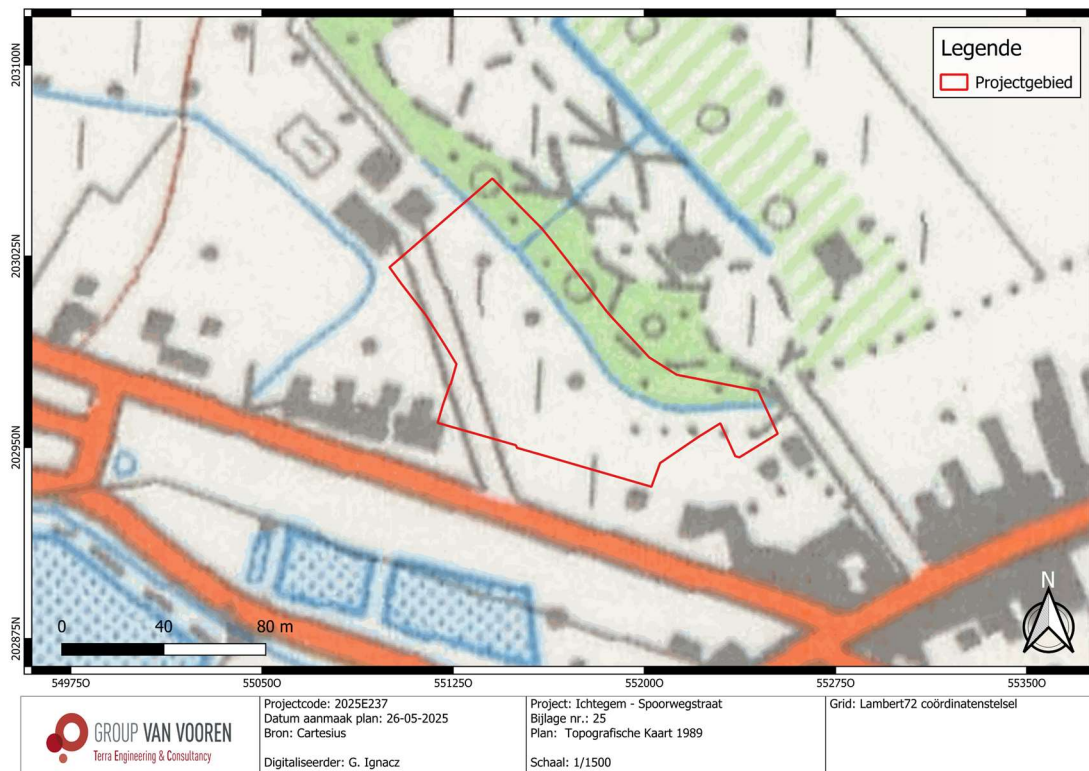

Fig. 1.32: Topografische kaart (1989) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

Fig. 1.33: Luchtfoto (1995) met situering van het projectgebied (© NGI).

Fig. 1.34: Luchtfoto (2000-2003) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.35: Luchtfoto (2005-2007) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.36: Luchtfoto (2008-2011) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.37: Luchtfoto (2012) met situering van het projectgebied (© AGIV).

2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Het projectgebied grenst ten noorden aan een bouwkundig vastgestelde zone, zijnde het Kasteel 't Hooghuis. De site van het "Hooghuis", oorspronkelijk een afhankelijkheid van de abdij van Oudenburg uit ca. 1100, werd herhaaldelijk herbouwd en aangepast, met belangrijke verbouwingen in 1634 en 1935. De site toont een klassieke opper- en neerhofstructuur met omwalling en is op historische kaarten en kadasterplannen herkenbaar. Het huidige gebouw, heropgericht in 1935 door Alidoor Roelens-Hubrecht, bevat bouwkenmerken geïnspireerd op de 17de eeuw.⁵

Meerdere nabijgelegen archeologische onderzoeken (o.a. ID 6752, 6933, 14478 en 22040) (zie infra) wijzen op de aanwezigheid van grondsporen, greppels, grachten en artefacten, hoofdzakelijk uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Vaak werd op basis van bureauonderzoek een uitgesteld proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In de meeste gevallen bleken de aangetroffen sporen beperkt en verspreid, wat leidde tot geen verdere maatregelen omwille van een laag wetenschappelijk potentieel. Enkele uitzonderingen tonen wel duidelijke, zij het kleinschalige, archeologische resten (bv. greppels, aardewerk, munitiekuil).

2.3.1 CAI-gegevens

<i>Tabel 1.1: Overzicht van de CAI-Waarden</i>			
ID-nummer	Situering	Naam	Omschrijving
74292 ⁶	1000 m W	Moerbeekstraat	Erfgoedonderzoek: - Late Middeleeuwen - Site met walgracht
74291 ⁷	840 m ZW	Stationstraat 327	Erfgoedonderzoek: - Late Middeleeuwen - Site met walgracht
76548 ⁸	890 m O	Eernegem-markt	Opgraving: - Volle Middeleeuwen - Kerkgebouw
982688 ⁹	400 m NO	Stationsstraat 80-82	Archeologisch vooronderzoek: - Proefsleuvenonderzoek - Het beperkt aantal sporen en greppels kon niet worden gedateerd. - Gebied geen archeologie

⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Kasteel 't Hooghuis* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/211155> (geraadpleegd op 23 mei 2025).

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Moerbeekstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/74292> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Stationsstraat 327* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/74291> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Sint-Medarduskerk (ingang)* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/76548> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Stationsstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982688> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

224516 ¹⁰	350 m NO	Akkerbeekstraat I	Archeologisch vooronderzoek: - Nieuwe Tijd, Vroege Middeleeuwen - Proefsleuvenonderzoek - Aardewerk, grondsporen
224317 ¹¹	530 m NO	Gilbert Debreuckstraat	Archeologisch vooronderzoek: - 19de eeuw - Proefsleuvenonderzoek - Geen vondstmateriaal - Gebied geen archeologie
982705 ¹²	920 m ZO	Fabriekweg	Archeologisch vooronderzoek: - Middeleeuwen, Nieuwste Tijd - Proefsleuvenonderzoek - Dierengraven, meilers, perceelsgreppels
988428 ¹³	230 m O	Stationsstraat	Archeologisch vooronderzoek: - eerste helft 20ste eeuw - greppels, kuilen en munitie - archeologisch niveau op een diepte van 35-75 cm-mv - Gebied geen archeologie

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Akkerbeekstraat*

/ [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224516> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Gilbert*

Debreuckstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224317> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: *Eernegem*

Fabriekweg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982705> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

¹³ Inventaris Onroerend

Erfgoed 2025: *Stationsstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/988428> (geraadpleegd op 27 mei 2025).

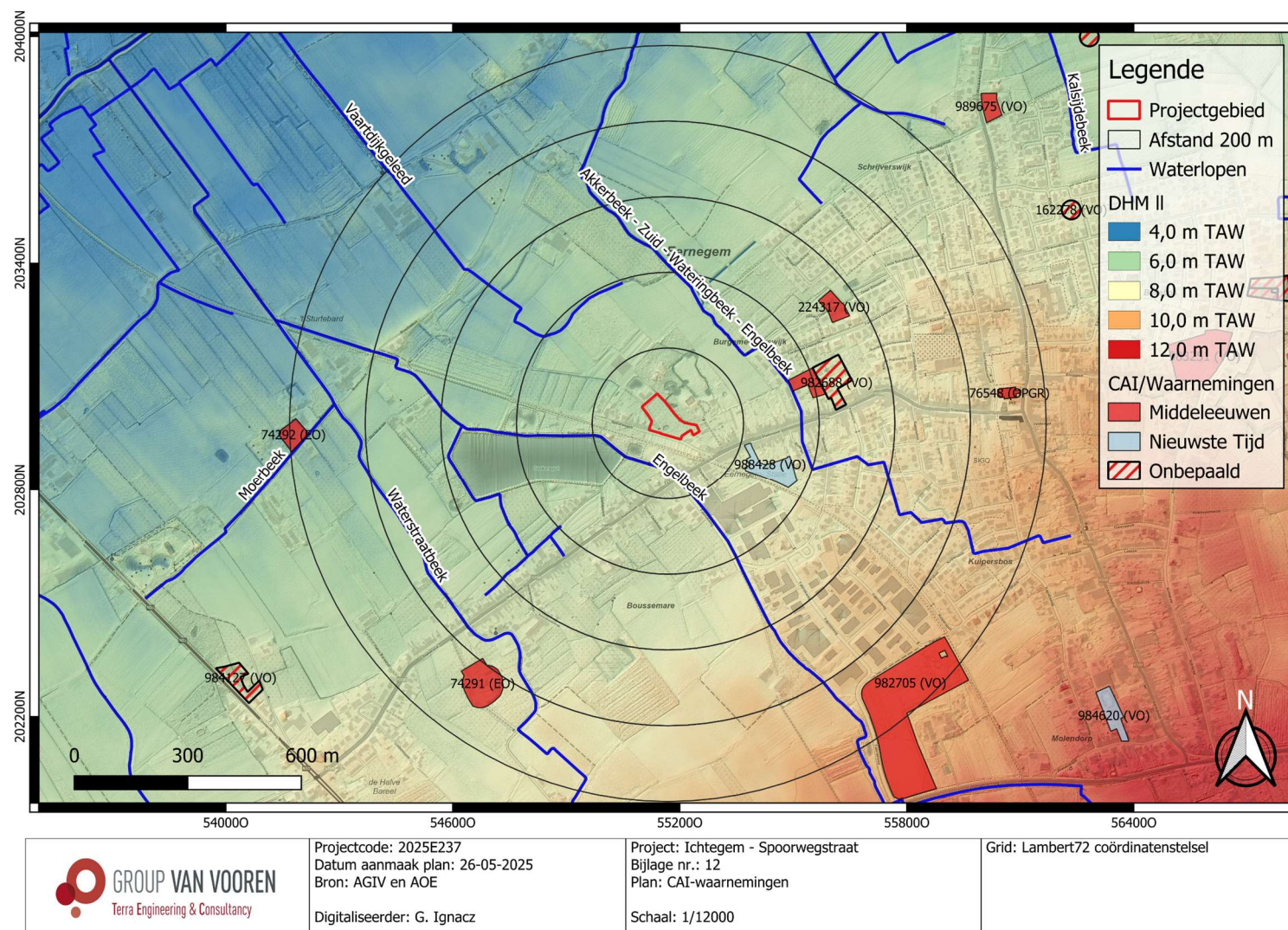

Fig. 1.38: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met CAI-gegevens in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.3.2 (Archeologie)nota's

Bij het landschappelijk bodemonderzoek (ID 26120; 280 m) ten zuidoosten van het projectgebied zijn geen podzolen of een horizont-B aangetroffen. Van de 10 uitgevoerde boringen werden er 9 aangetroffen met een A/C-bodemprofiel. Het verder uitgevoerd proefsleuvenonderzoek toonde aan dat de Ap een gemiddelde dikte heeft van 35-60 cm. In totaal werden er 510 kogels aangetroffen.

Fig. 1.39: Profielput met een A/C-bodemprofiel (© Van Baal et al. 2023).

Archeologisch onderzoek (ID 9724) op 370 m ten noordoosten van het projectgebied heeft de aanwezigheid van greppels, grachten, kuilen en paalsporen aangetoond. Binnen het projectgebied werden zes bodemprofielen geregistreerd, verspreid over vijf proefsleuven. In alle profielen zijn duidelijke sporen van antropogene verstoring aanwezig in de bovenste lagen, zoals ploeglagen (Ap) en bedolven ploeglagen (Ab). Deze lagen variëren in dikte van 25 tot 40 cm en hebben overwegend een zandige tot lemig zandige textuur. In meerdere profielen is onder deze verstoringen een C-horizont aanwezig, bestaande uit fluviatiele of eolische afzettingen uit het Weichseliaan, met texturen variërend van zandig tot kleiig. Profiel 4 toont bovendien cryogene kenmerken in de vorm van vorstwiggen, wat wijst op afzetting onder periglaciale omstandigheden tijdens een koudeperiode. In profiel 6 komen ijzervlekken voor, wat wijst op wisselende vochtcondities in de ondergrond. De combinatie van antropogene lagen en goed bewaarde natuurlijke bodems wijst op een omgeving met goede conserveringsomstandigheden, maar ook op een zekere mate van bodemverstoring door landbouwgebruik. Gezien de steriliteit van het sporenbestand en het ontbreken van een duidelijk onderling verband, konden geen verregaande conclusies gemaakt worden over de datering.

Fig. 1.40: Profielpit met een A/C-bodemprofiel. De witte lemig zandige laag is vermoedelijk een eolische laag dat zich in de vorstwiggen heeft afgezet (© De Mulder & Van de Vijver 2018).

Een ander archeologisch onderzoek (ID 9480) op 530 m ten noordoosten toonde aan dat de bodemgesteldheid voornamelijk uit lemig zand met plaatselijk klei bestaat. Het bodemprofiel is overwegend van het type A-C, waarbij de Ap-horizont een dikte heeft van ongeveer 40 tot 50 cm. Onder deze antropogene lagen bevindt zich de C-horizont, waarin de aanwezigheid van archeologische sporen wordt verwacht.

Fig. 1.41: Profielpit met een A/C-bodemprofiel (© Acke et al. 2018).

Tabel 1.2: Overzicht van (archeologie)nota's

ID-nummer	Situering	Omschrijving
6752 ¹⁴ en 9724 ¹⁵	370 m NO	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – hoog potentieel voor sporensites vanaf Neolithicum – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem: proefsleuvenonderzoek. Nota – bestaande uit proefsleuvenonderzoek – Er zijn een aantal losstaande sporen zonder duidelijke chronologie aangetroffen. De aangetroffen greppels en grachten konden wel gedateerd worden op Karolingisch of Vol Middeleeuws dankzij handgevormde wandscherf – geen verdere maatregelen omwille van laag wetenschappelijk potentieel.
6933 ¹⁶ en 9480 ¹⁷	530 m NO	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – luchtfoto's toonden circulaire patronen – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem: proefsleuvenonderzoek. Nota – bestaande uit proefsleuvenonderzoek – Er zijn weinig relevante sporen aangetroffen – geen verdere maatregelen.
9495 ¹⁸	90 m ZW	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – geen verdere maatregelen gezien de beperkte bodemingreep en de al aanwezige verstoring.
13693 ¹⁹	1000 m O	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – verwachting voor zowel artefactenconcentraties en grondsporensites – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem: landschappelijk bodemonderzoek, Steentijdtraject en proefsleuvenonderzoek.
14478 ²⁰ en 18244 ²¹	450 m NO	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – verwachting van Steentijd, Vroeg-Middeleeuws en Nieuwe Tijd – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem: landschappelijk bodemonderzoek, Steentijdtraject en proefsleuvenonderzoek. Nota bestaande uit een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek – landschappelijk bodemonderzoek heeft uitgewezen dat het archeologisch niveau zich bevindt op een diepte van 30-90 cm-mv (A/C-profiel). Het proefsleuvenonderzoek leverde weinig archeologische relevante sporen op – geen verdere maatregelen.
18744 ²²	940 m ZO	Archeologienota – bestaande uit bureauonderzoek – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem: landschappelijk bodemonderzoek, Steentijdtraject en proefsleuven. Landschappelijk bodemonderzoek toonde de afwezigheid van een paleobodem en de aanwezigheid van verstoringen en vullingen. In het proefsleuvenonderzoek bleek het terrein een zeer laag sporendensiteit te bevatten – geen verdere maatregelen.
22040 ²³ en 26120 ²⁴	280 m ZO	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – archeologisch potentieel voor het aantreffen van Steentijdartefactensites als grondsporensites – met PVM

¹⁴ Vermeersch & Vanholme 2018.

¹⁵ Van de Vijver, 2018.

¹⁶ Vander Ginst & Dupont 2018.

¹⁷ Acke et al. 2018.

¹⁸ Acke et al. 2018.

¹⁹ Van Goidsenhoven 2020.

²⁰ Demey 2020.

²¹ Van Bavel et al. 2021.

²² De Smaele & Pieters 2021.

²³ De Raymaecker & Fellahi 2022.

²⁴ Van Baal et al. 2023.

		voor uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem: landschappelijk bodemonderzoek, Steentijdtraject en proefsleuvenonderzoek. Nota – bestaande uit landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek – het bodemonderzoek toonde een A/C-bodemprofiel aan. Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem zijn antropogene sporen aangetroffen die terug te brengen zijn tot de afwatering, interne indeling van de percelen en recente ontginningen van het projectgebied (Post-Middeleeuws). Ook werd er één munitiekuiltje aangetroffen welke in de tijd van de Wereldoorlogen te dateren is.
24926 ²⁵	650 m ZW	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – verwachting voor zowel Steentijdartefactensites als grondsporensites – met PVM voor uitgesteld vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem: landschappelijk bodemonderzoek, Steentijdtraject en proefsleuvenonderzoek.
31273 ²⁶	420 m Z	Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek - De geplande werken liggen sterk verspreid, het gaat om 6 kleinere zones naast en tussen bestaande bebouwing. Deze locaties zijn dusdanig klein en verspreid dat een verder archeologisch onderzoek weinig kenniswinst zou opleveren. Grondsporen (indien aanwezig) zouden moeilijk (ruimtelijk) te interpreteren zijn – geen verdere maatregelen.

²⁵ Van Goidsenhoven 2023.

²⁶ Bot 2024.

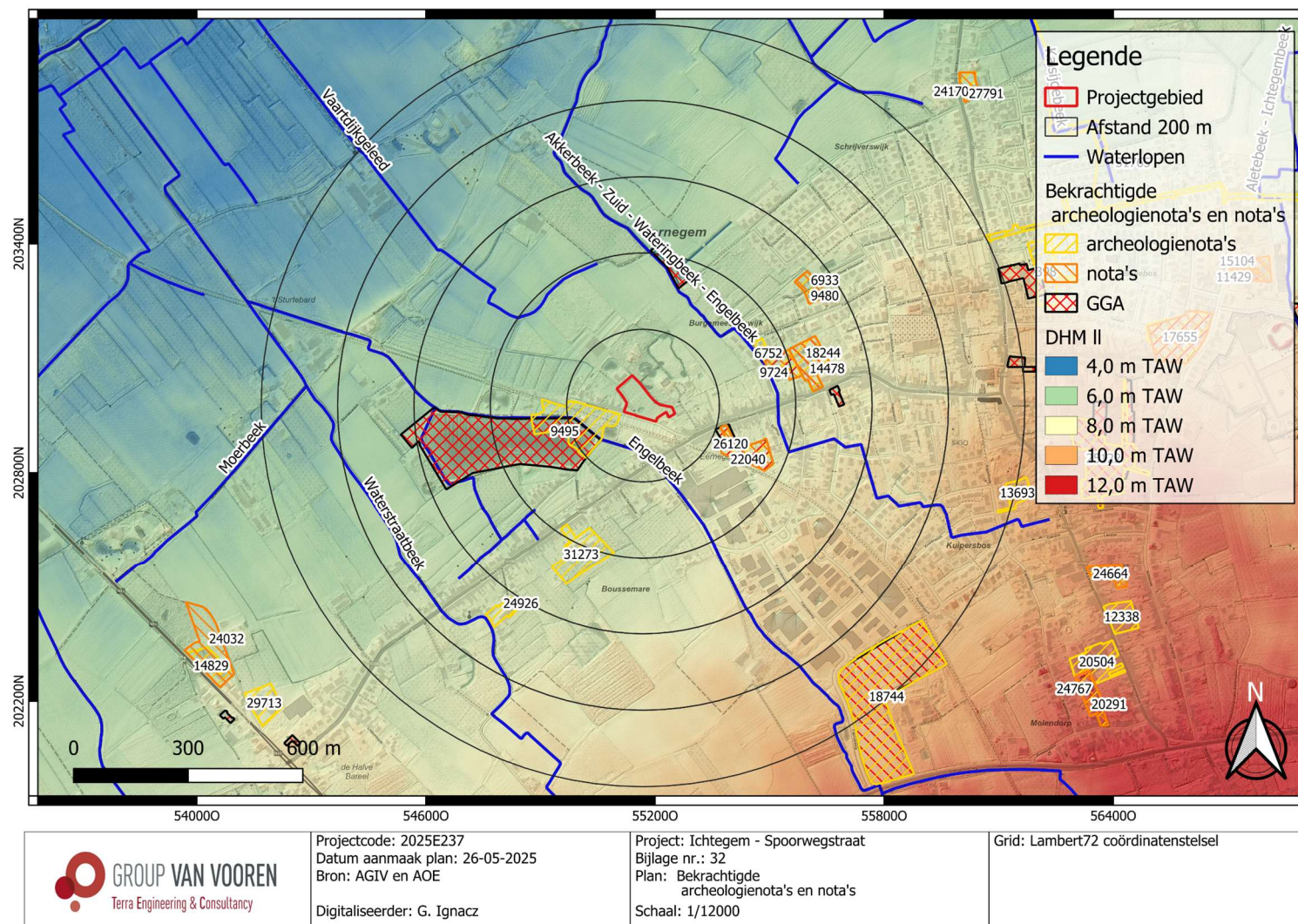

Fig. 1.42: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met (archeologie)nota's in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied ligt aan de noordzijde van de Spoorwegstraat in Ichtegem (West-Vlaanderen), op korte afstand van het dorpscentrum van Eernegem (ca. 900 m ten oosten). Het terrein bevindt zich op een hoogte van 6,6 tot 7,2 m TAW, binnen de archeoregio van de Zandstreek, meer bepaald het Houtland. Deze bosrijke streek is historisch gekenmerkt door 'wastines' die in de 19de eeuw grotendeels beplant werden. De omgeving wordt gekenmerkt door een nat en zacht hellend landschap met een dicht netwerk aan waterlopen. De Engelbeek en Akkerbeek zijn de dichtstbijzijnde waterlopen op respectievelijk ca. 115 m ten zuiden en 270 m ten noorden. In het zuiden ligt de heuvelrug van Wijnendale-Ichtegem (40–50 m TAW), een opvallende landschappelijke verhoging ten opzichte van de vlakke polder- en beekvalleien in de omgeving.

Uit de tertiair- en quartairgeologische gegevens kan gesteld worden dat het projectgebied ter hoogte van een paleogradiëntzone gelegen is. Paleolandschappelijk is het terrein op een gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de **Steentijd**. Ook voor grondsporensites uit **(pre)historische periodes** is de landschappelijke ligging gunstig.

De topografische, geomorfologische en bodemkundige situatie met een paleogradiënt situatie richting het zuiden en een gradiëntzone richting de Engelbeek en Akkerbeek verhogen het aanwezigheidspotentieel van zowel steentijd artefactensites als grondsporensites. Daarbij komt ook nog eens een hypothetisch gunstig bewaringspotentieel door de eventuele podzolsequenties. Hypothetisch wordt het archeologisch potentieel op basis van alle bovenvermelde argumenten voor het projectgebied als zeer hoog ingeschat.

Het hypothetisch hoog archeologisch potentieel kan echter afwijken van de realiteit ter hoogte van het terrein. De historische kaartanalyse wijst uit dat het terrein onbebouwd gebleven is tot de tweede helft van de 20ste eeuw. Tot dan is het terrein enkel ingericht met landbouwgronden. De terreininrichting verandert zeer sterk na WOII. Vanaf 1969 is voor het eerst een verharde toegangsweg langs de Spoorwegstraat en een gracht vanuit het noorden zichtbaar. De luchtfoto van 1971 bevestigt dit en toont de eerste ontwikkeling van een halfopen-woning in het zuidwesten van het terrein. Tot 1995 blijven verdere ingrepen uit. Vanaf 1995 wordt het terrein echter afgegraven, en wordt de toegangsweg naar het zuidwesten verlegd. Tussen 2000 en 2003 ontstaat een ronde uitgraving in het zuidelijke deel nabij de Spoorwegstraat. In de periode 2003-2005 worden in het noordwesten serres geplaatst en een bomenhilf aangelegd langs de zuidelijke perceelsgrens. In 2012 worden deze serres alweer verwijderd en neemt de begroeiing toe, vooral langs het zuiden. De kans is zeer groot dat deze ontwikkeling een schadelijke impact heeft gehad op het bodemarchief. Het hypothetisch hoge archeologisch potentieel op basis van de aardkundige analyse wordt in het geval van een zeer slechte en versnipperde bewaring, gereduceerd tot een quasi nihilistisch archeologisch potentieel. Desalniettemin laat het uitgevoerde bureauonderzoek niet toe hier uitspraken over te doen. De afwezigheid van goed bewaarde archeologische waarden ter hoogte van het projectgebied kan hierdoor niet afdoende gestaafd worden.

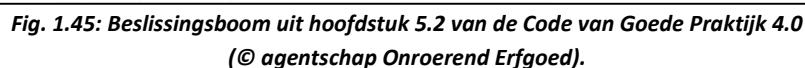
De verzamelde aardkundige, historische en archeologische gegevens leiden tot de vaststelling dat er een hoog archeologisch potentieel is ter hoogte van het projectgebied voor waarden uit de **Steentijd t.e.m. de Nieuwe Tijd**. In de omgeving van het terrein werd tot op heden nog maar weinig systematisch archeologische onderzoek uitgevoerd in de vorm van vooronderzoeken met ingreep in de bodem en opgravingen. Enkele proefsleuvenonderzoeken werden uitgevoerd maar leverde geen bijkomstig onderzoek op gezien het beperkt potentieel van de aangetroffen sporen.

Aangezien de geplande werken enkel ter hoogte van het vergunningsgebied een diepere bodemingreep teweeg brengen, wordt hier een advieszone voor verdere archeologische vooronderzoeken afgebakend. Hierbij wordt eveneens rekening gehouden met de praktische uitvoerbaarheid op het terrein als de nodige buffers. Bijgevolg wordt er een **onderzoeksgebied** afgebakend van **3 924 m²**.

Vermits de afwezigheid van archeologische waarden niet volledig kan uitgesloten worden, is verder archeologisch vooronderzoek zonder en met ingreep in de bodem noodzakelijk. Door de aanwezigheid van verharding, gebouwen en bomen, kan een dergelijk archeologisch vooronderzoek niet adequaat uitgevoerd worden. Omwille hiervan wordt een **programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek** opgesteld. Dit uitgesteld vooronderzoek zal het hypothetisch hoge wetenschappelijk potentieel moeten aftoetsen aan empirische data omtrent de bewaringscondities en de aardkundige gesteldheid. Het potentieel op kennis- en datavermeerdering van het terrein zal zodoende afgewogen kunnen worden. Dit uitgesteld vooronderzoek zal starten met een landschappelijk bodemonderzoek om de bewaringsomstandigheden en eventuele verstoringen in kaart te brengen. Indien het terrein voornamelijk uit verstoorde en vergraven gronden bestaat, kan het terrein mogelijk vrijgegeven worden zonder vooronderzoek met ingreep in de bodem. Bij een goed bewaard bodemarchief, dienen de verdere onderzoekstappen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen te worden.

Fig. 1.43: Zone advies vervolgonderzoek geprojecteerd op de meest recente luchtfoto (2024) (© AGIV).

2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er een verwachting voor archeologische waarden uit de Steentijd t.e.m. de Nieuwe Tijd geldt binnen de contouren van het projectgebied. Gezien het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving, is het kennis- en datapotentieel van een eventuele archeologische site zeer hoog. Daarenboven zijn er paleo-landschappelijke en bodemkundige elementen die wijzen op mogelijk zeer gunstige conservatiefactoren. Deze bewaringsomstandigheden zijn immers cruciaal voor de wetenschappelijke waarde van de site, voornamelijk dan voor steentijdsites. Indien er *high density* sites aanwezig zijn zullen deze bij een goede bodembewaring zich mogelijk *in situ* bevinden. Zonder goede bewaring verliezen dergelijke sites immers hun wetenschappelijk potentieel. Het bureauonderzoek laat echter niet toe uitspraken over te doen over de effectieve bodemgesteldheid, waardoor een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk is. Een dergelijk bijkomstig onderzoek laat toe om de paleo-landschappelijke en lithostratigrafische gesteldheid van het terrein te evalueren en aanwezige verstoringen in kaart te brengen. Op basis van deze extra informatie kan dan een correctere inschatting gedaan worden inzake de mogelijke volgende onderzoekstappen. Zo zal bij een goede bodembewaring – minstens een B-horizont die wijst op een (deels) bewaarde paleobodem – een steentijdtraject dienen opgestart te worden voor het opsporen en evalueren van lithische artefactenconcentraties, waarna een proefsleuvenonderzoek dient uitgevoerd te worden ter opsporing van grondsporensites.

Beantwoording onderzoeksvragen:

- **Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?**
De afwezigheid van relevante archeologische waarden en sites kan niet afdoende gestaafd op basis van het bureauonderzoek. De kans op een verstoord en versnipperd bodemarchief is groot, maar er is te weinig empirische data voorhanden om dit met zekerheid te stellen.
- **Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?**
Tot op heden werd er binnen de contouren van het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Uit de historische gegevens blijkt dat het terrein in de tweede helft van de 20ste eeuw bebouwd werd.
- **Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?**
De kans is zeer groot dat de werkzaamheden van 1995 een versturende en schadelijke impact hebben gehad op het bodemarchief. Er is echter te weinig informatie voorhanden om dit met zekerheid te stellen. Indien de halfopen-woning niet onderkelderd is en er een dikke antropogene humus A-horizont aanwezig is binnen het vergunningsgebied, kan de impact op de conservatiefactoren beperkt geweest zijn.
- **Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?**
Hypothetisch tonen de aardkundige gegevens een hoog potentieel op een gaaf geconserveerd bodemarchief. Gezien de gunstige landschappelijke ligging voor steentijdsites en grondsporensites, zal een dergelijke bodembewaring gunstig geweest zijn. Niettemin vervalt dit hypothetisch potentieel volledig wanneer de 20ste-eeuwse bouwactiviteiten diepgaande verstoringen hebben veroorzaakt.
- **Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?**
De geplande ontwikkeling omvat de bouw van twee meergezinswoningen, waarvan één voorzien is van een ondergrondse parking. Rond de twee gebouwen wordt een nutschabine, een toegangsweg en bovengrondse parkeerplaatsen aangelegd.

- **Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?**

Indien er een gaaf geconserveerd bodemarchief aanwezig is, wordt het wetenschappelijk potentieel van eventueel aanwezige sites het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving als zeer hoog ingeschat.

- **Kan er een vrijgave zonder bijkomstige maatregelen geopteerd worden of dienen er maatregelen te worden voorgesteld voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?**

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek lijkt vervolgonderzoek m.b.t. dit projectgebied nuttig en noodzakelijk, om het terrein verder te waarderen/evalueren en een mogelijk vervolgtraject op te starten.

Bibliografie

Literatuur

VERMEERSCH, J. & N. VANHOLME. 2018: *Verkaveling Akkerbeekstraat Ichtegem: Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek: Programma van maatregelen*. RAAP België, Eke.

VAN DE VIJVER, M. 2018: *Proefsleuvenonderzoek – Akkerstraat – Ichtegem: Nota – Archeologisch Vooronderzoek: Programma van maatregelen*. RAAP België, Eke.

VANDER GINST, V. & L. DUPONT. 2018: *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Gilbert De Breuckstraat te Eernegem*. Studiebureau Archeologie bvba, Tienen.

ACKE, B., M. BRACKE, P. FONTEYN. 2018: *Nota Eernegem Gilbert Debreuckstraat: Programma van Maatregelen*. Studiebureau Archeologie bvba, Tienen.

ACKE, B., M. BRACKE, J. HAGEN. 2018: *ARCHEOLOGIENOTA EERNEGEM STATIONSPUT*. Studiebureau Archeologie bvba, Tienen.

VAN GOIDSENHOVEN, W. 2020: *Archeologienota: Kapelhoek 8 (Ichtegem, West-Vlaanderen): Programma van Maatregelen*. Ruben Willaert restauratie, decoratie & archeologie, Brugge.

DEMEY, D. 2020: *Verkaveling Stationstraat 80-82 Eernegem: Archeologisch vooronderzoek t.b.v. de archeologienota ID14478: Programma van maatregelen*. Oudland BV, Koolkerke.

VAN BAVEL, J., E. KEERSMAEKERS, J. PEPERMANS. 2021: *Nota: Landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek Eernegem, Stationstraat 80-82: Verslag van resultaten*. J. Verijckt Archeologie & Advies, Beerse.

DE SMEALE, B. & H. PIETERS. 2021: *Programma van maatregelen: Site Ichtegem, Fabriekweg*. Hembyse Archeologie BV, Gentbrugge.

VAN BAAL, M., J. PEPERMANS, J. VERIJCKT. 2023: *Nota landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek Eernegem Stationstraat: Verslag van Resultaten*. J. Verijckt Archeologie & Advies, Beerse.

DE RAYMAEKER, A. & S. FELLAHI. 2022: *Archeologienota: De verkaveling aan de Stationstraat te Eernegem*. Studiebureau Archeologie, Tienen.

VAN GOIDSENHOVEN, W. 2023: *Archeologienota: Biezestraat – Boussemareweg (Ichtegem, West-Vlaanderen): Programma van Maatregelen*. Ruben Willaert restauratie, decoratie & archeologie, Brugge.

BOT, B. 2024: *Ichtegem Stationstraat 225*. Bart Bot Archeologie BV, Ledeborg.

Websites geraadpleegd in mei '25

www.geopunt.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

<https://inventaris.onroerendergoed.be/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

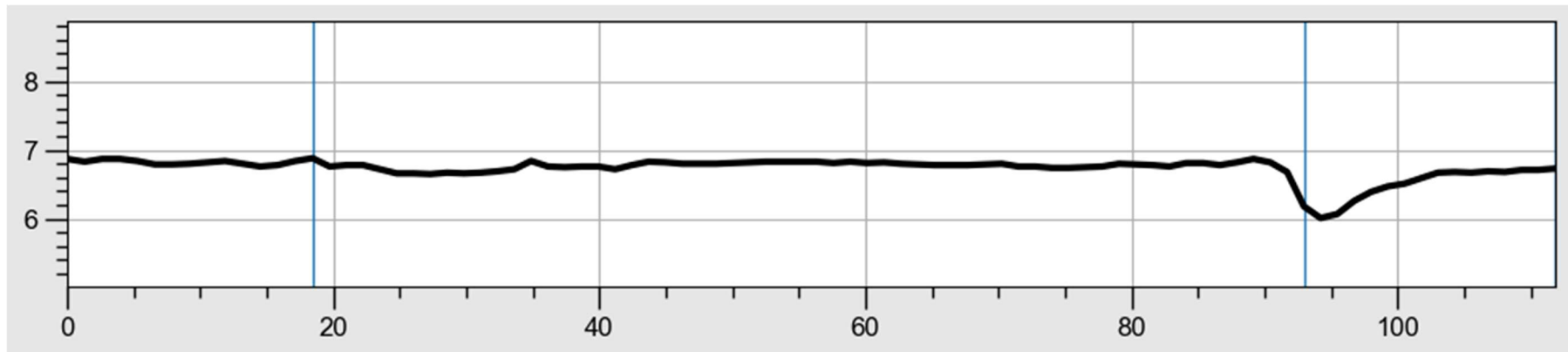
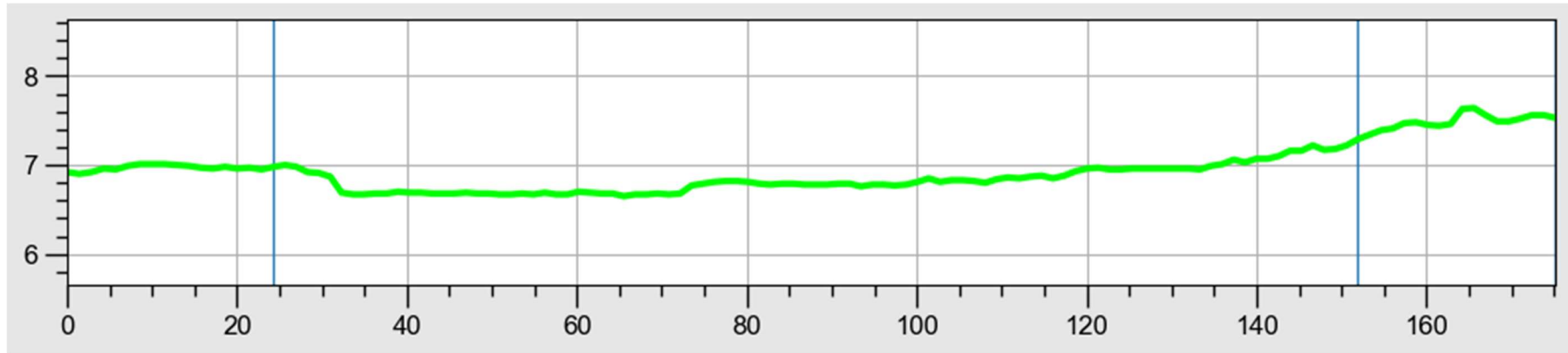
Sint-Truiden, 28 mei 2025.

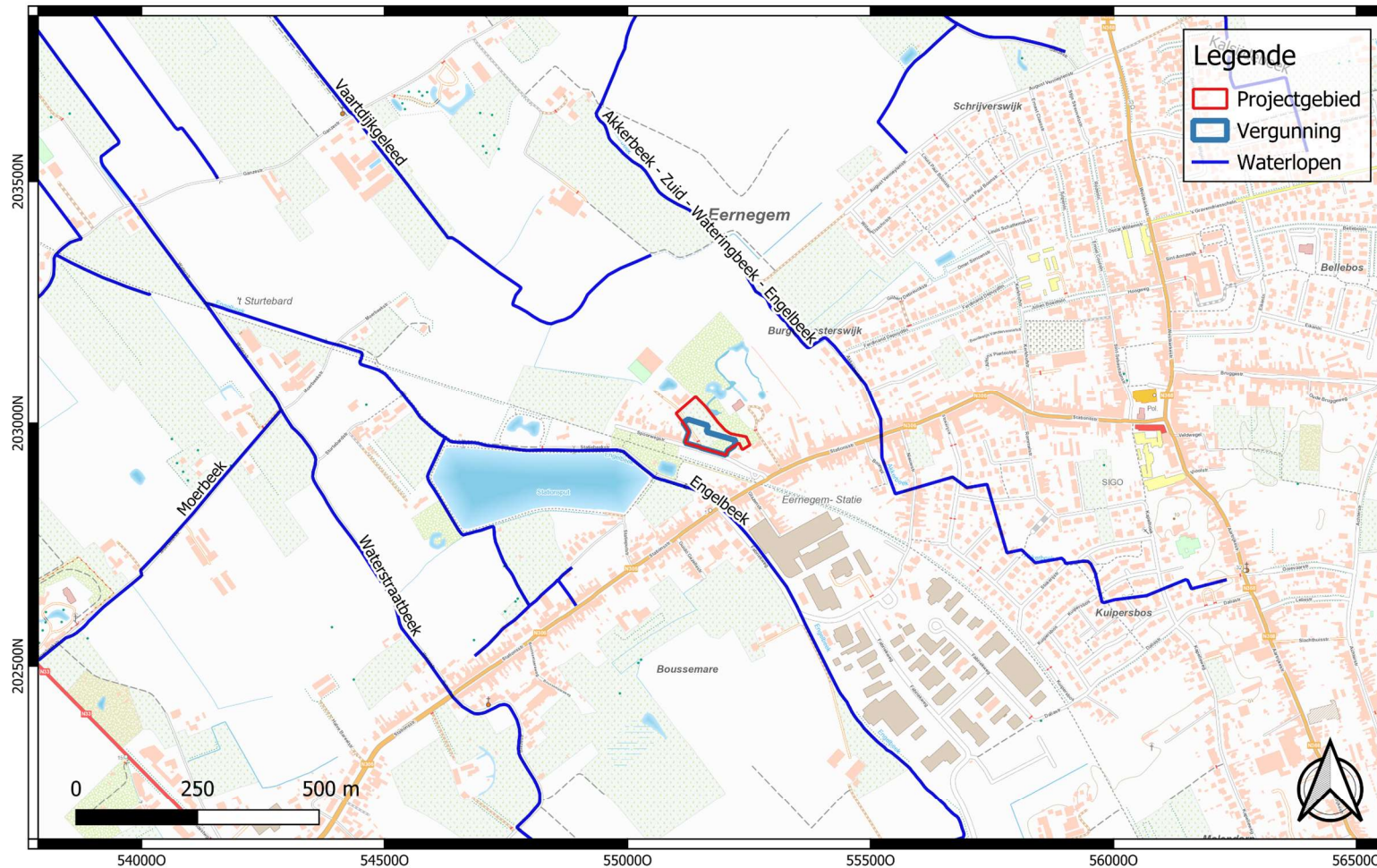
Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	 Signed by Doucet Alexander on 02-06-2025 09:46
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	 Signed by Decramer Ward on 02-06-2025 09:51
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	 Signed by Dingenen Maarten on 02-06-2025 10:13
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	 Signed by Minne Stijn on 02-06-2025 10:52
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	 Signed by Van Vooren Kristof on 02-06-2025 09:52

Bijlagen

Bijlage 1 : Plannenlijst bureauonderzoek

Bijlage 1 : Plannenlijst bureauonderzoek

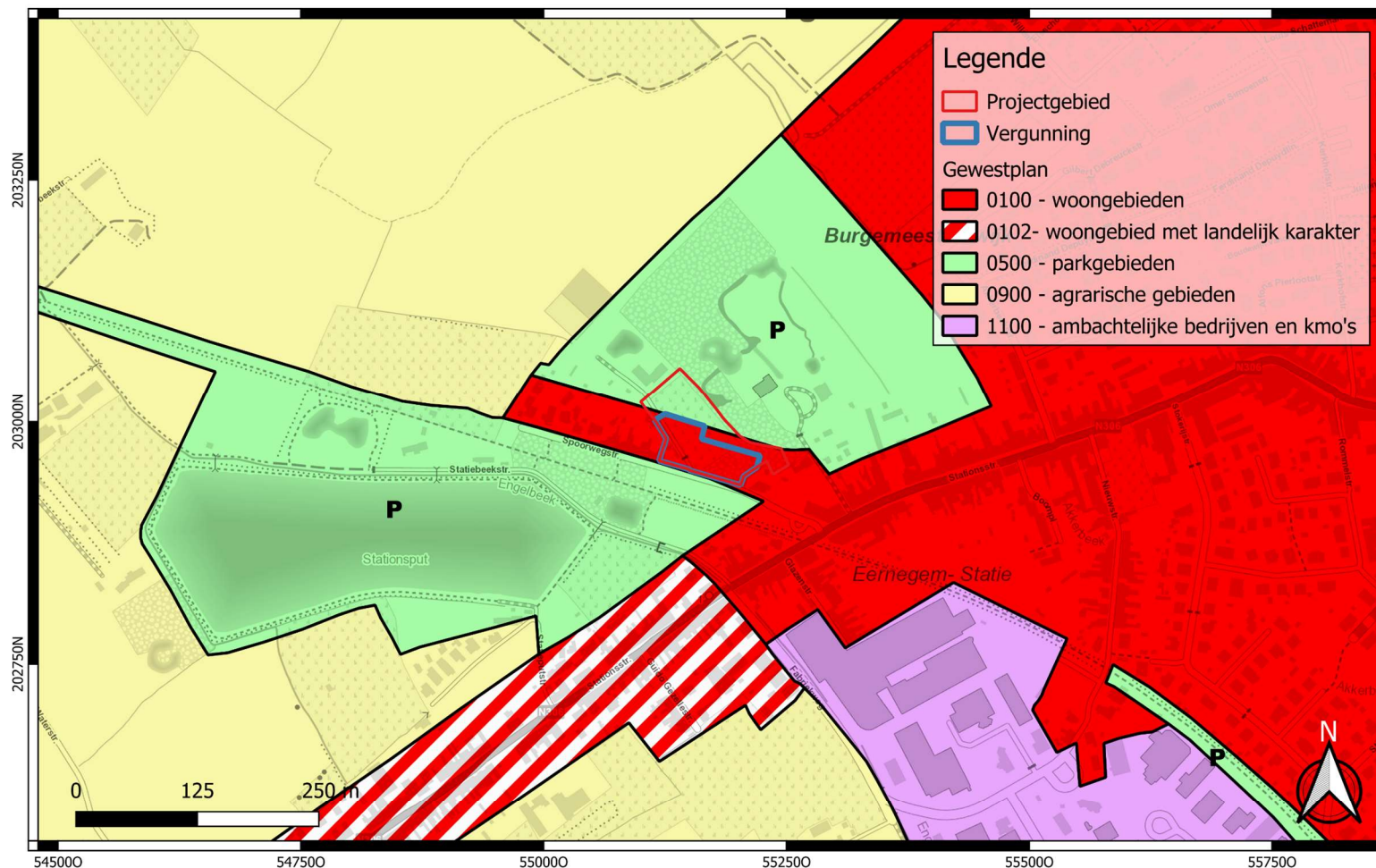

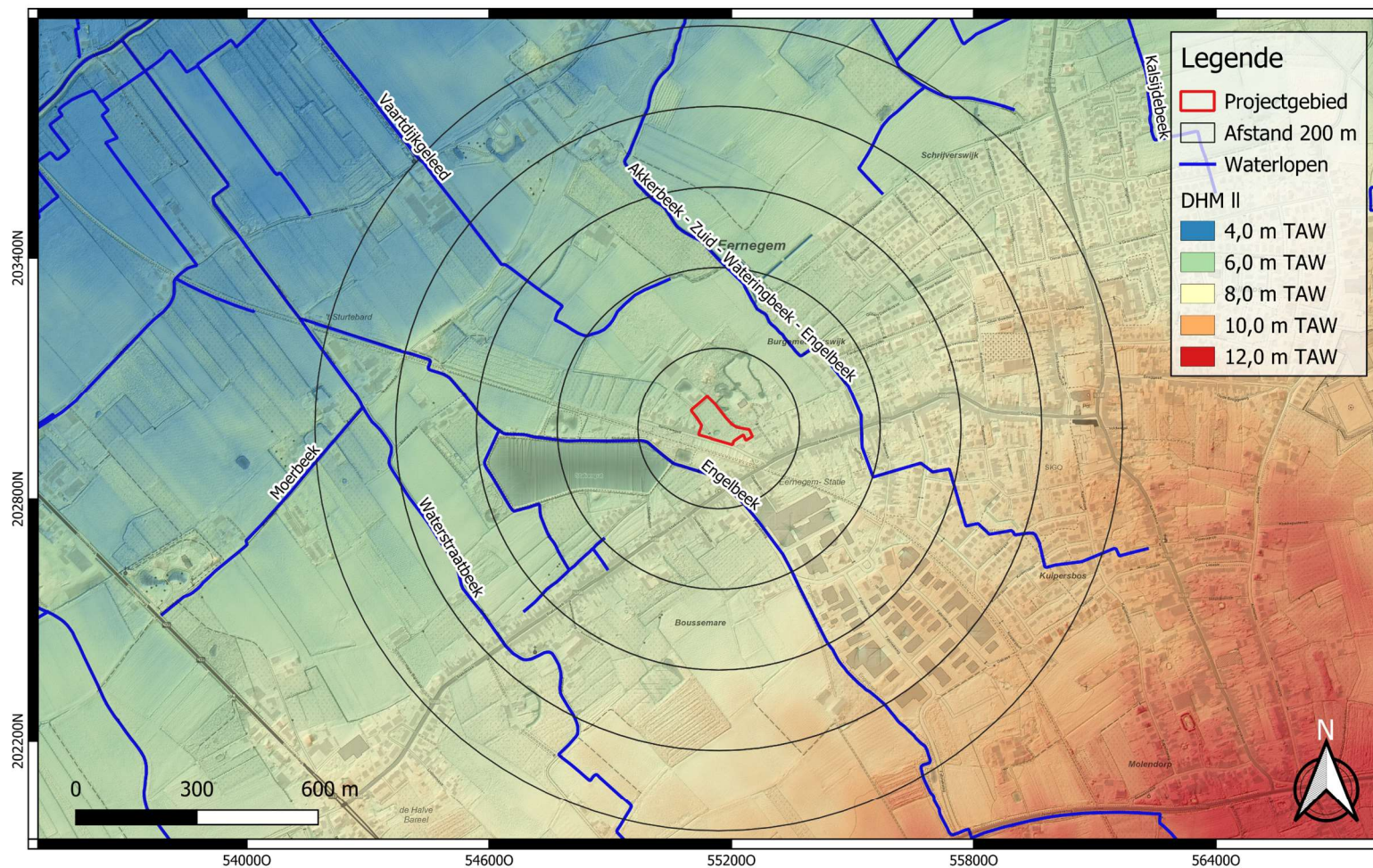

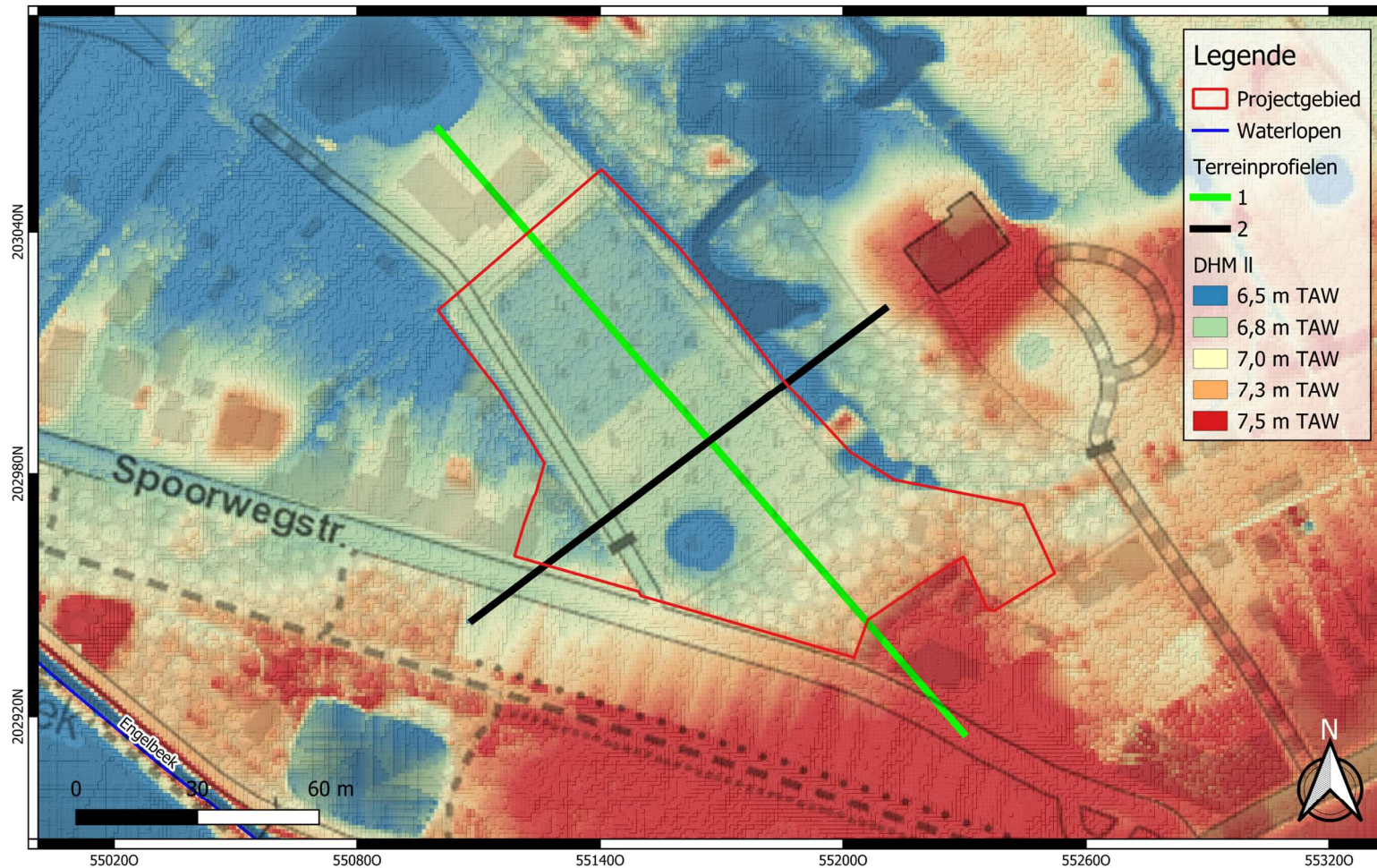

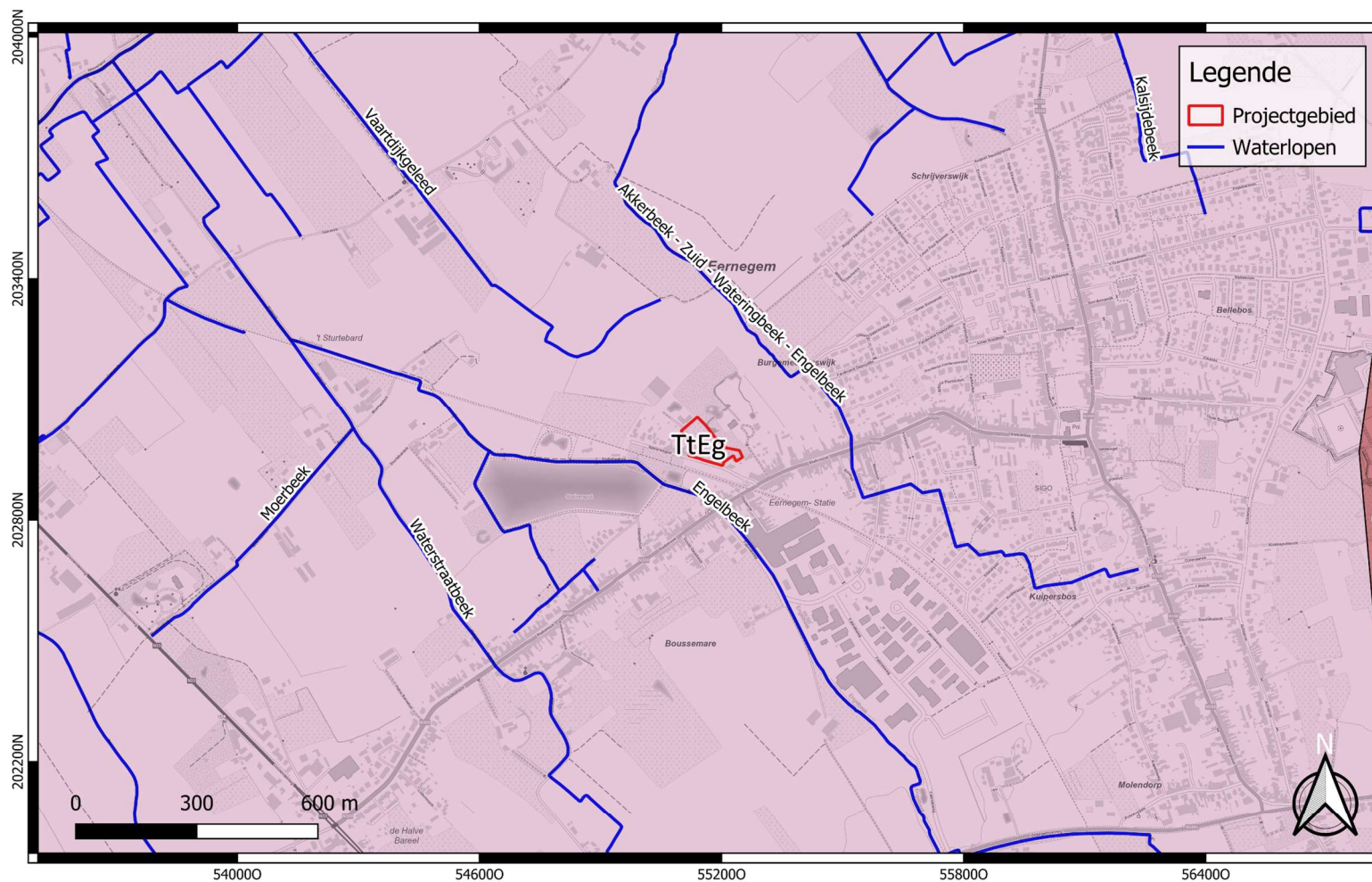

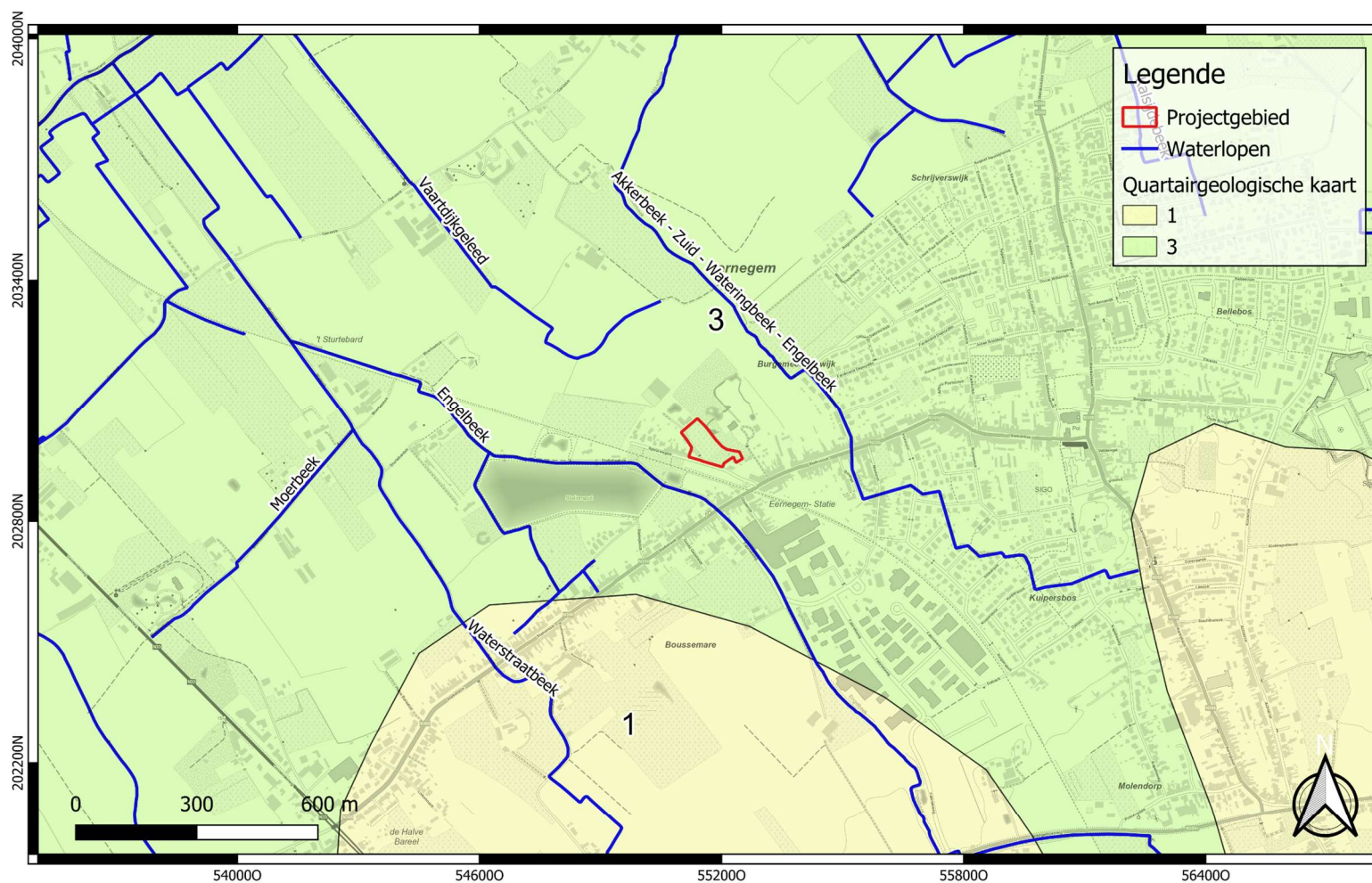
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 27-05-2025 Bron: AGIV	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 03 Plan: Luchtfoto meest recent	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
	Digitaliseerder: G. Ignacz	Schaal: 1/1000	

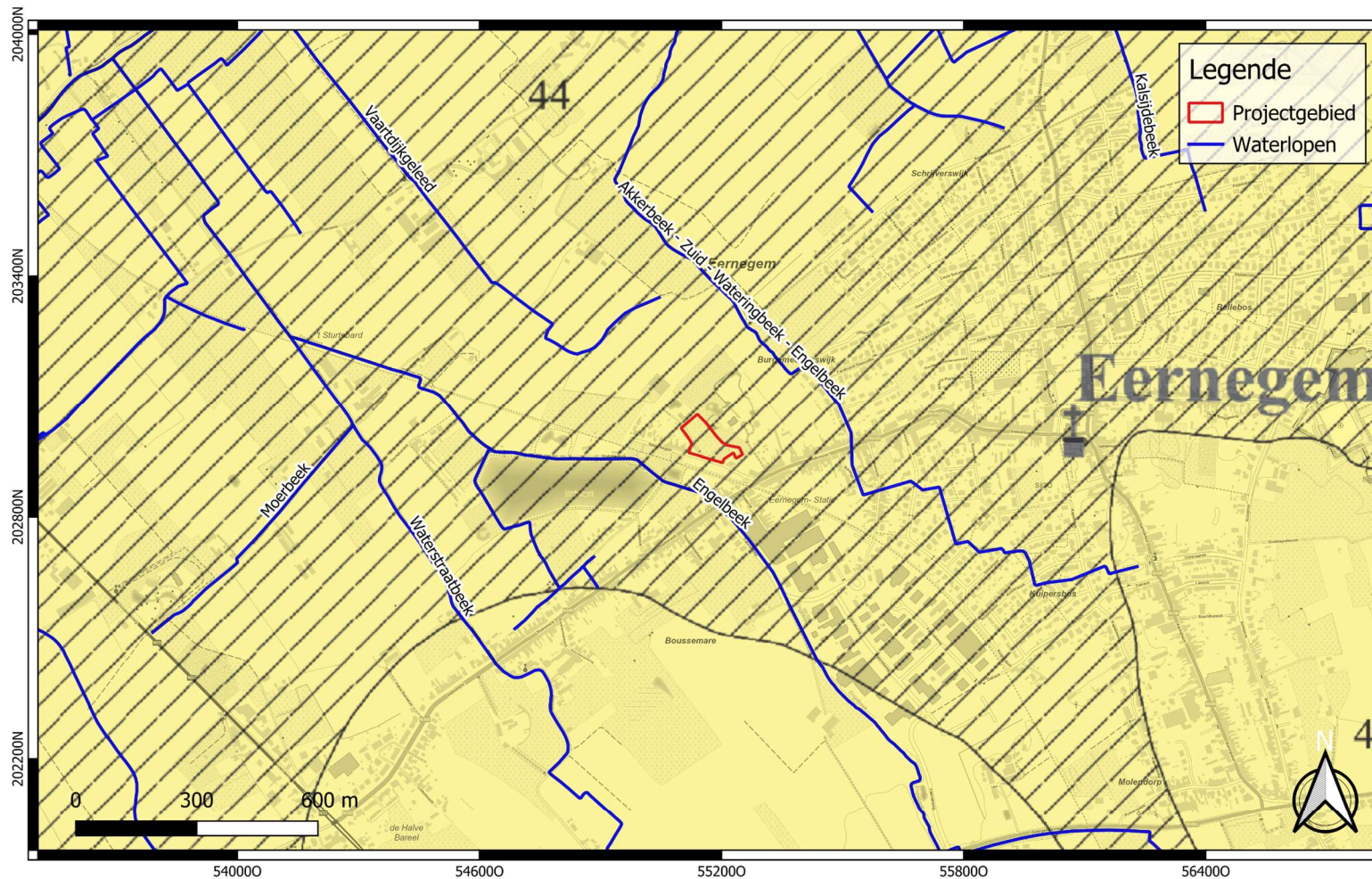

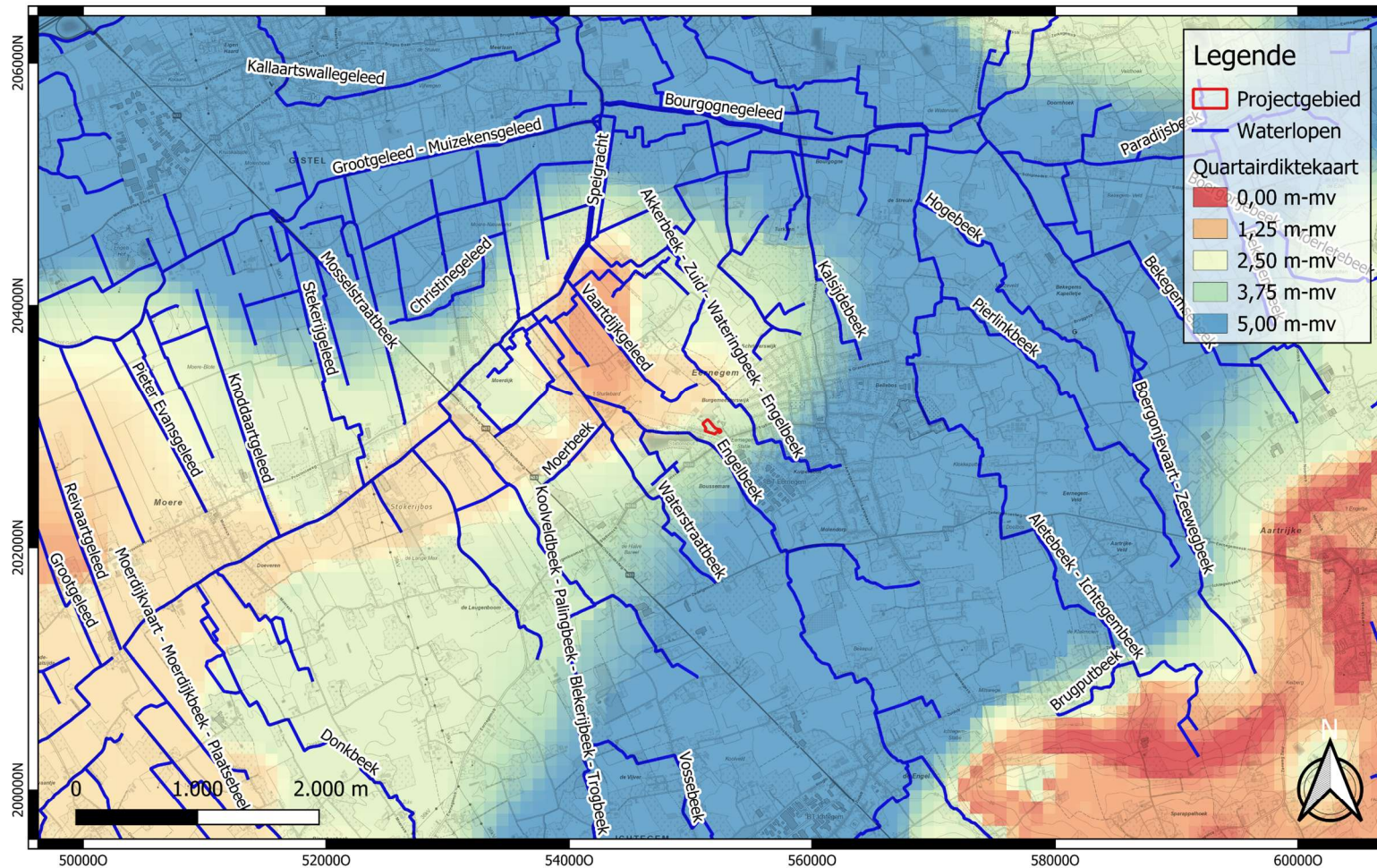

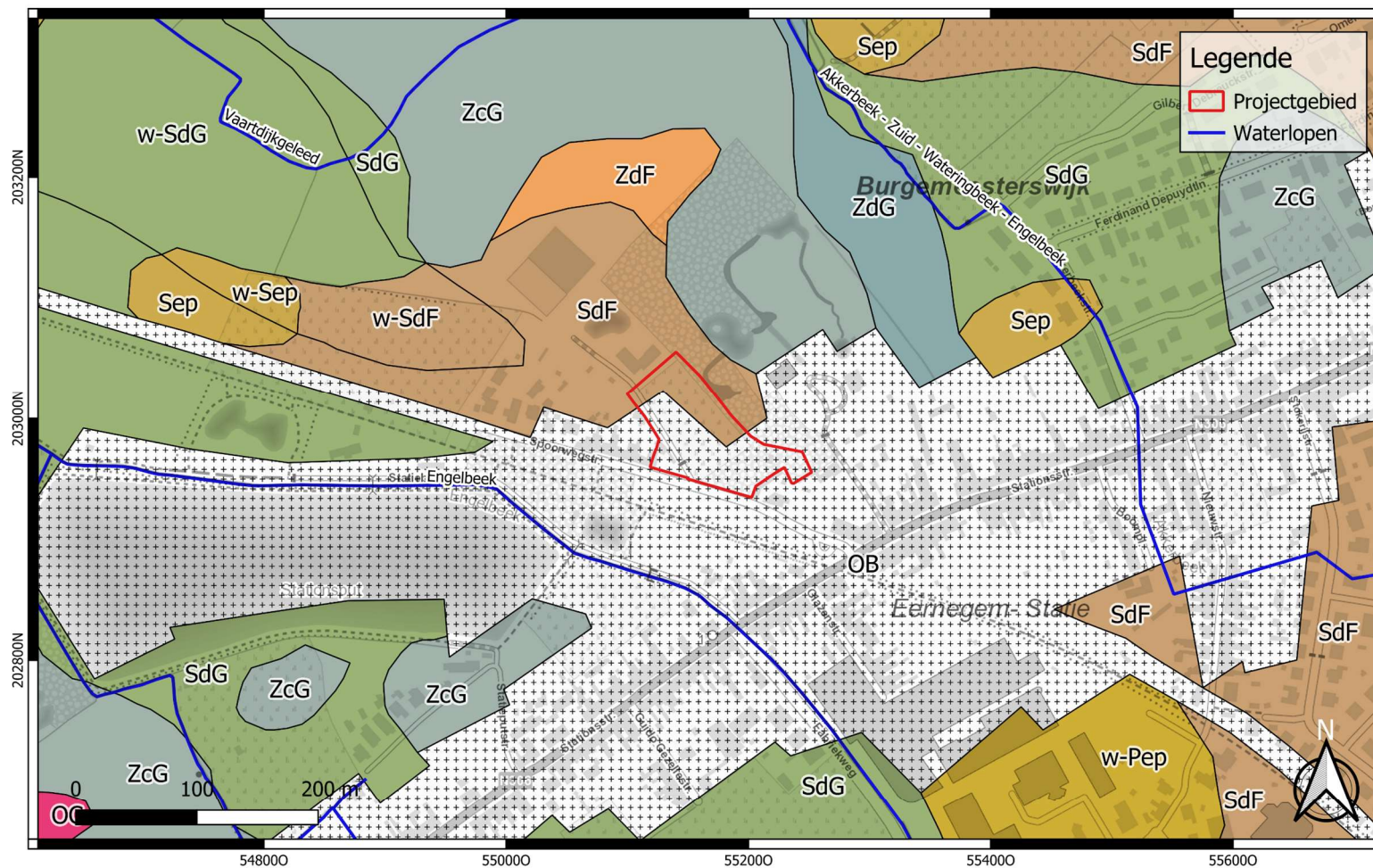

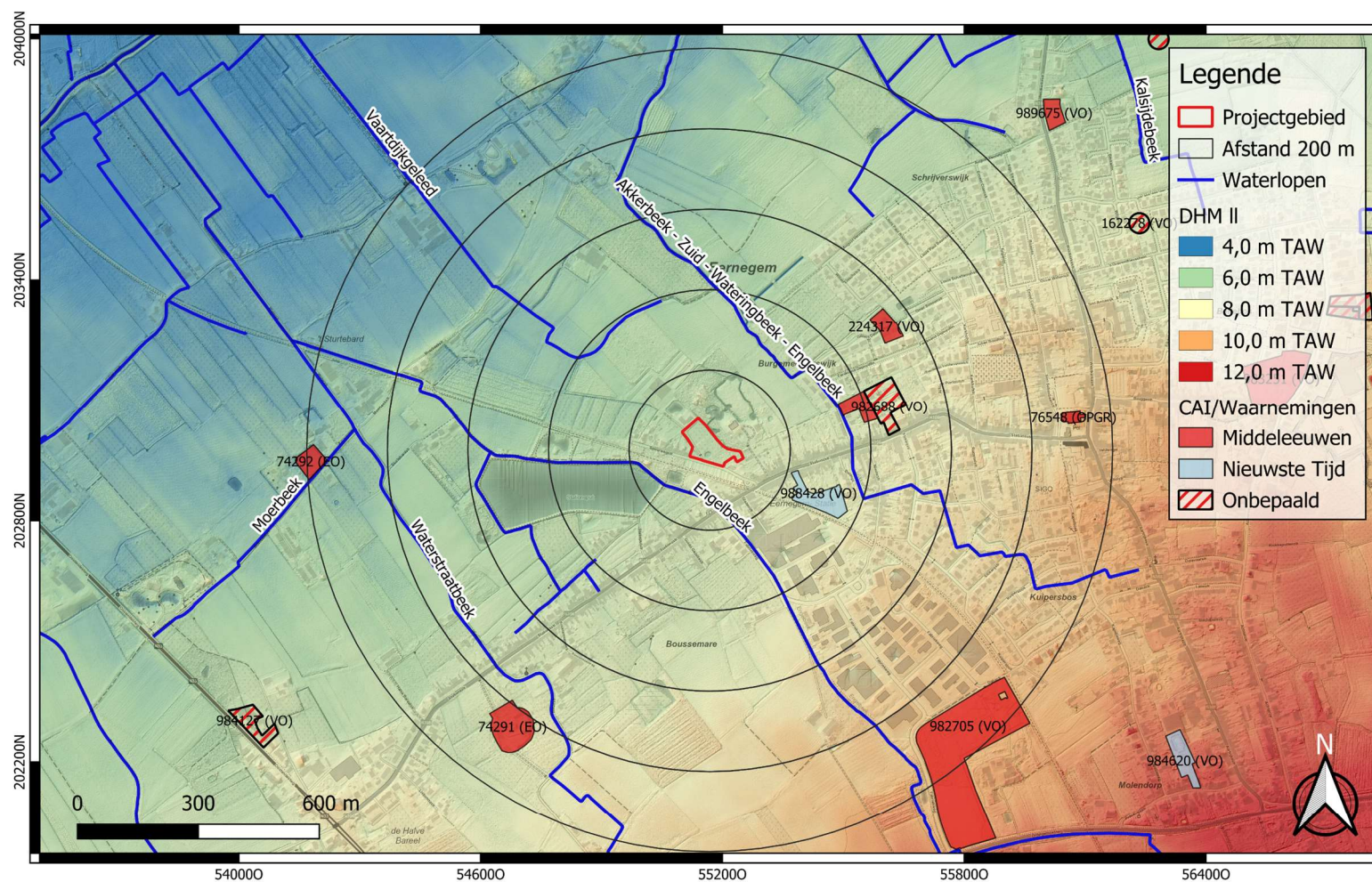

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 13 Plan: Fricxkaart (1712) Schaal: 1/45000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	--	--	---

 GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 14 Plan: Ferrariskaart (ca. 1777) Schaal: 1/8000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	--	---

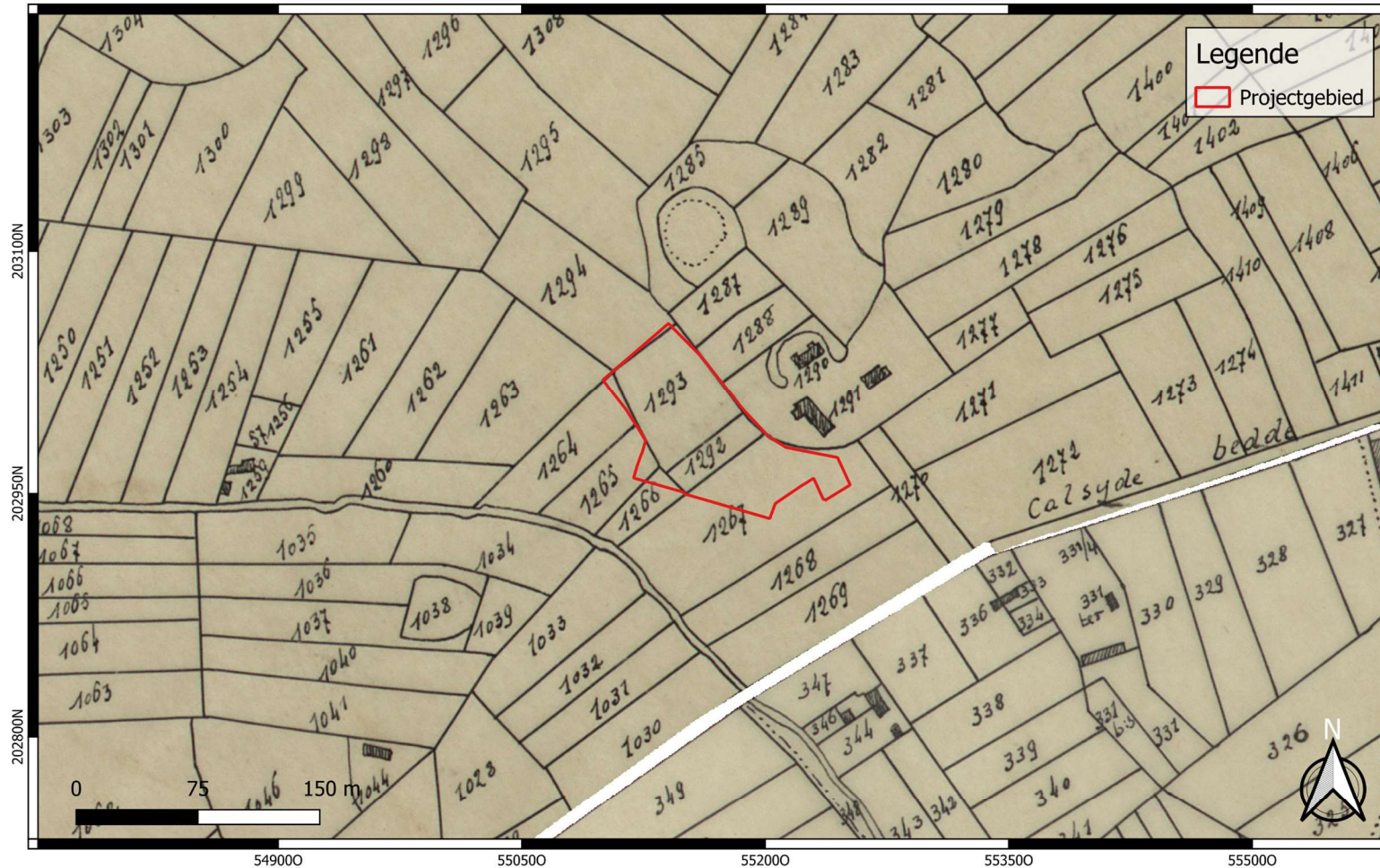

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 15 Plan: Ferrariskaart (ca. 1777) Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	--	---

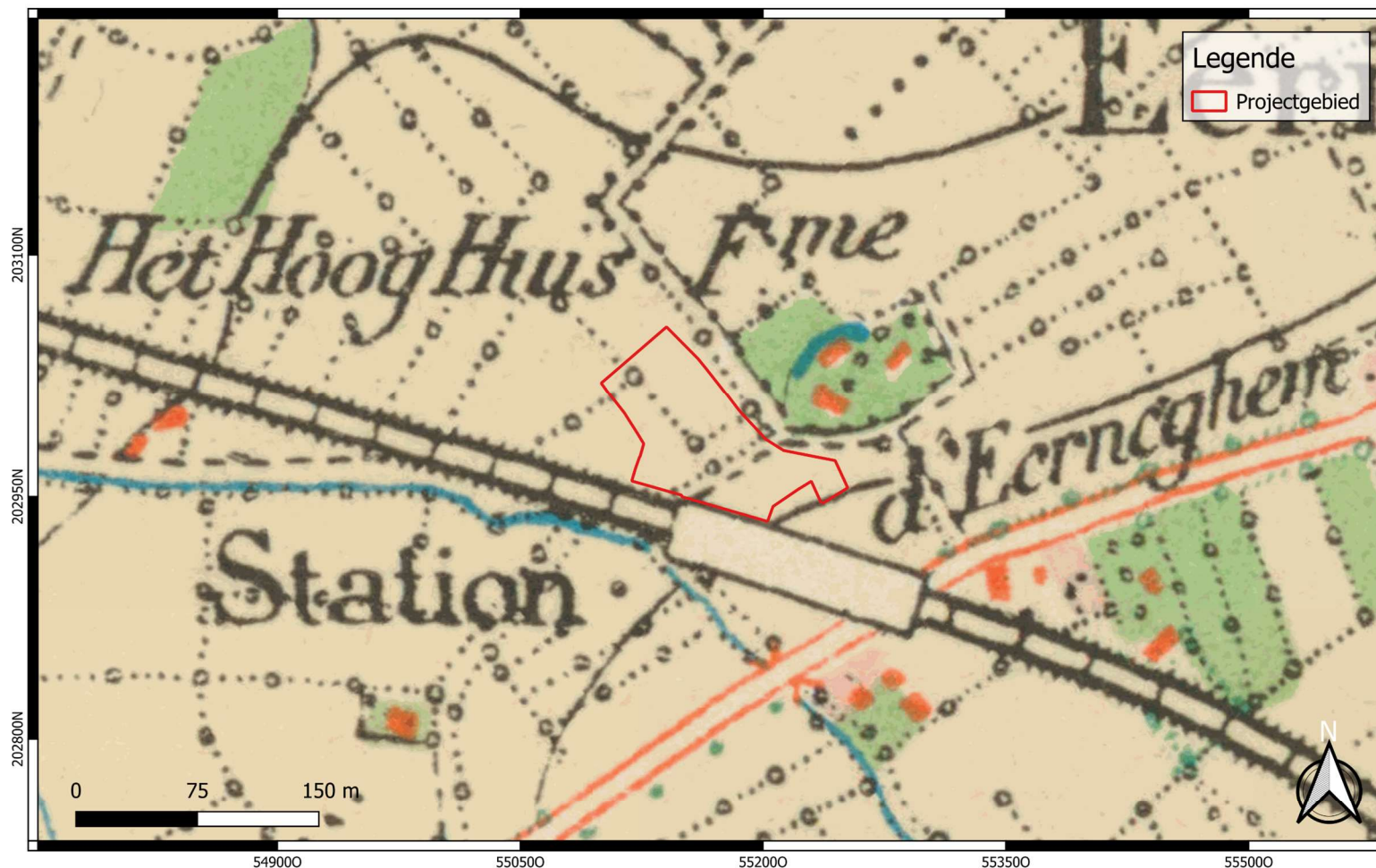

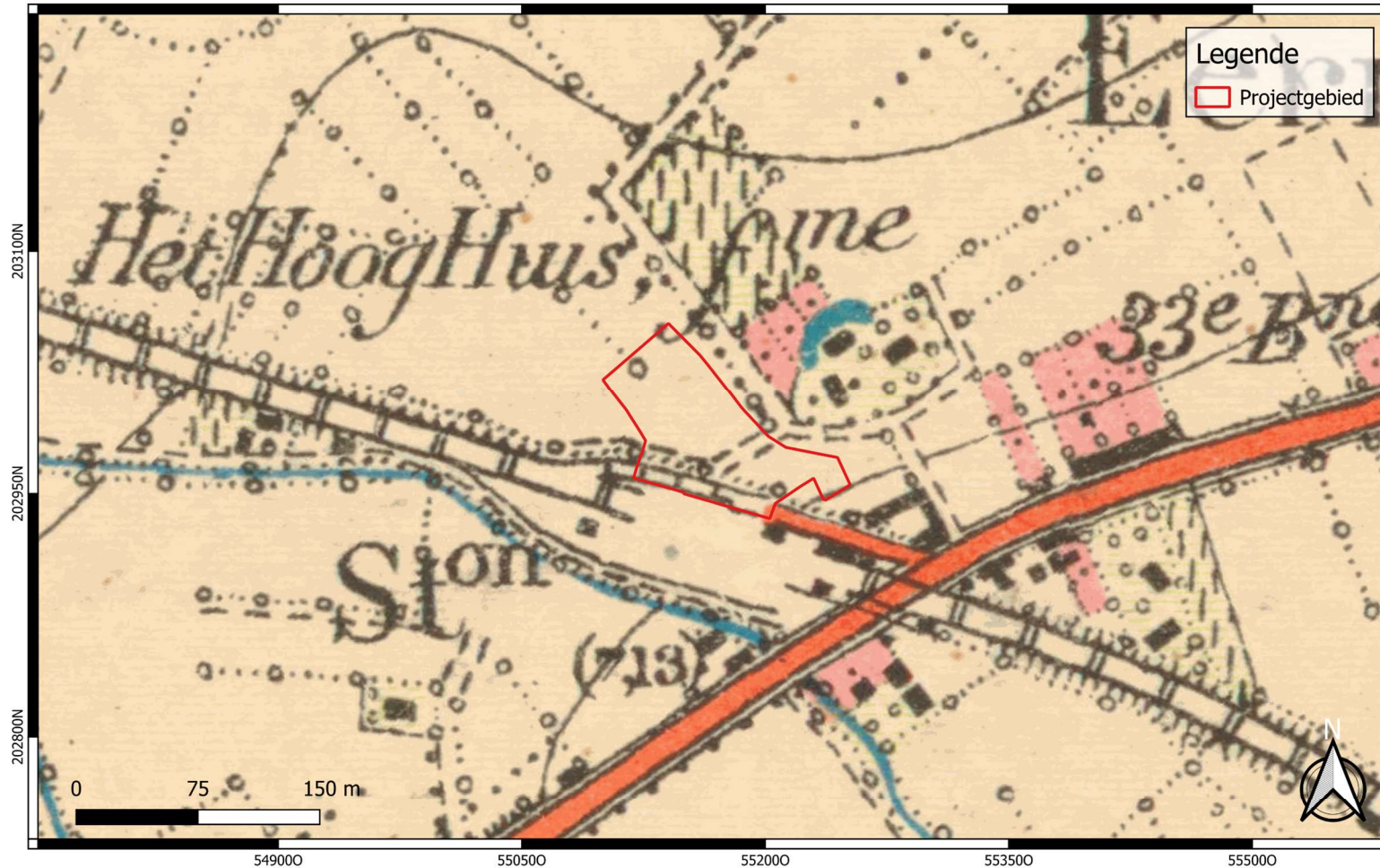
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 17 Plan: Vandermaelenkaart (1846-1854) Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	---	--	---

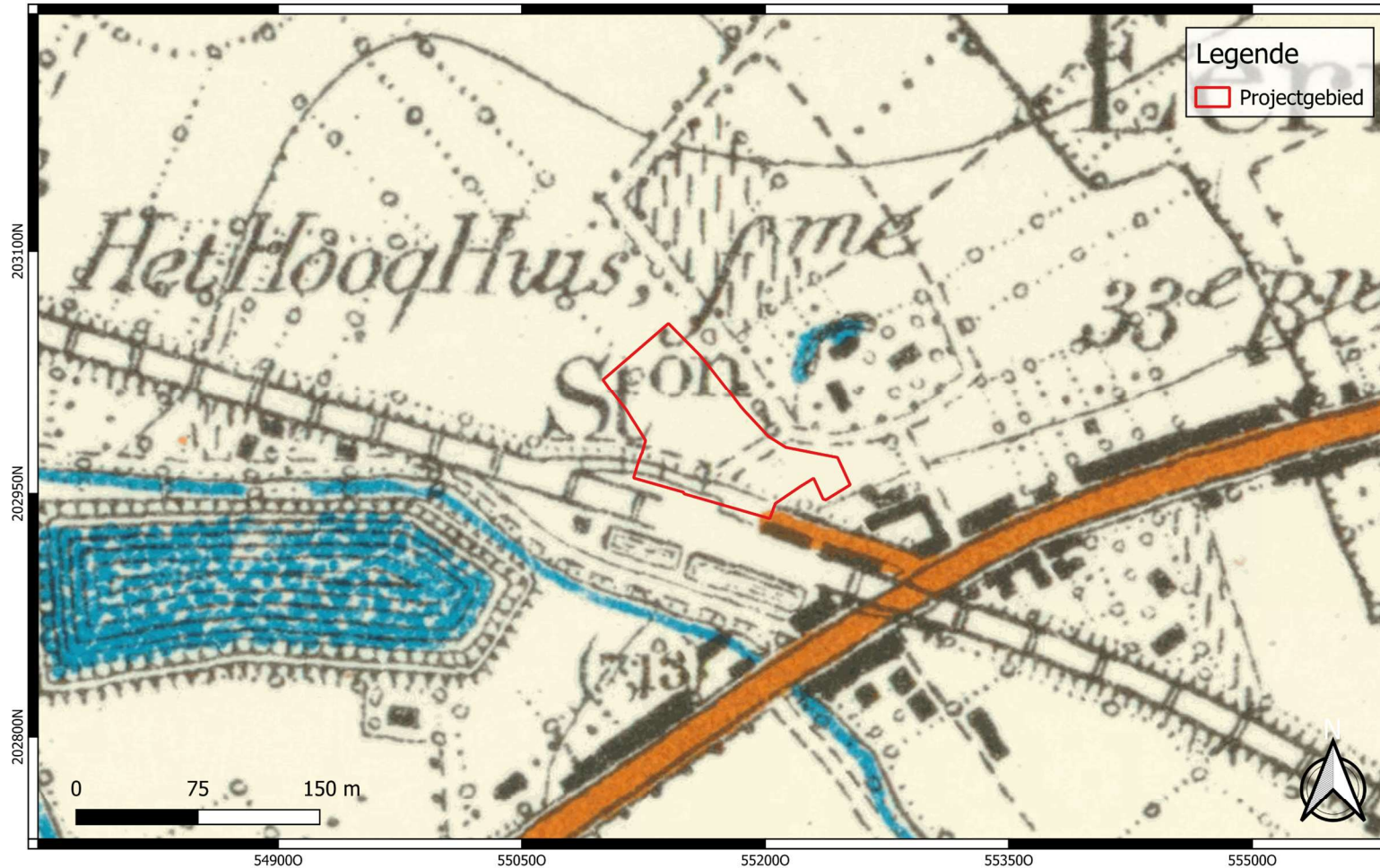
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 18 Plan: Poppkaart (1842-1879) Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	---	--	---

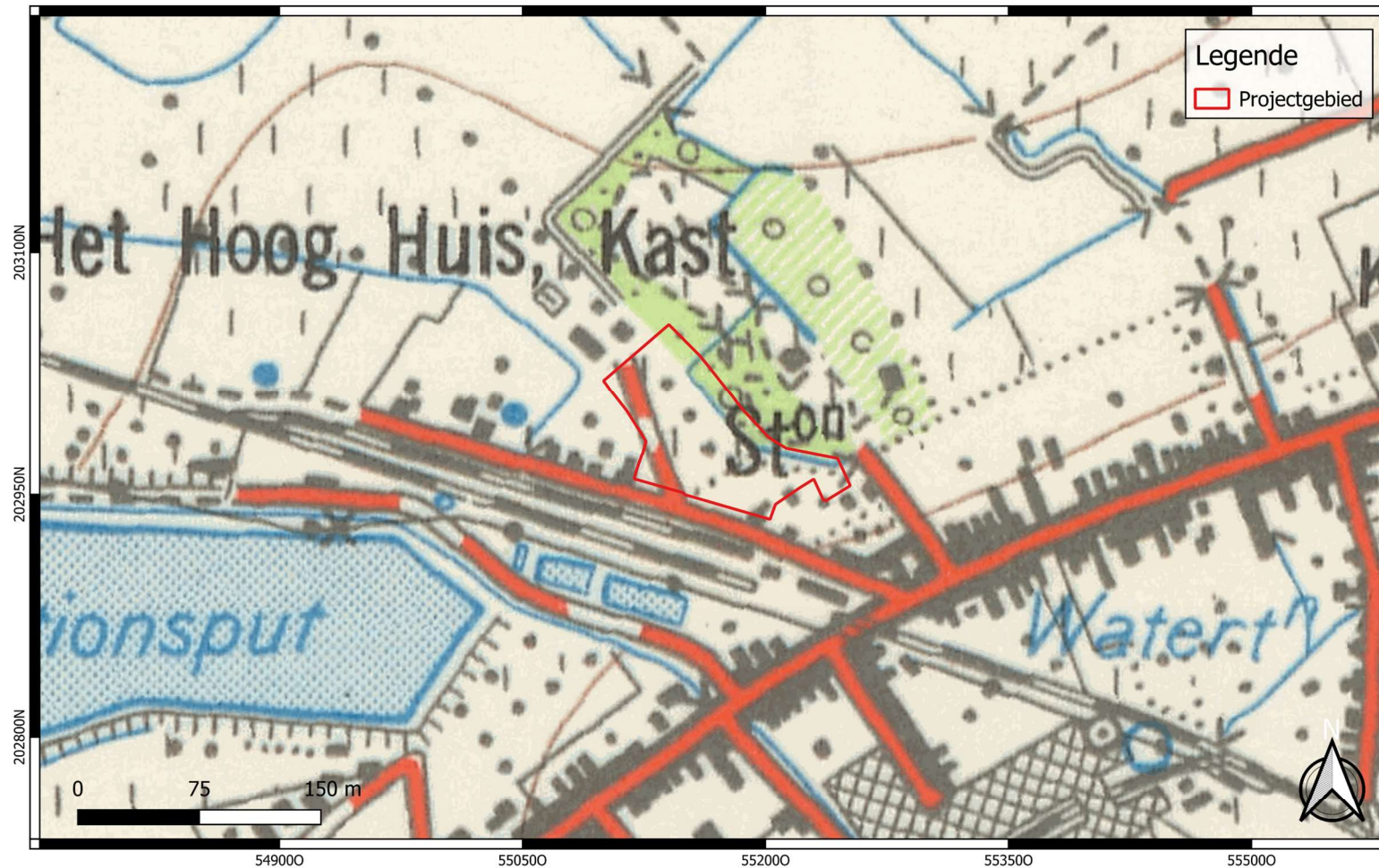
 GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 19 Plan: Topografische Kaart 1873 Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	---	---

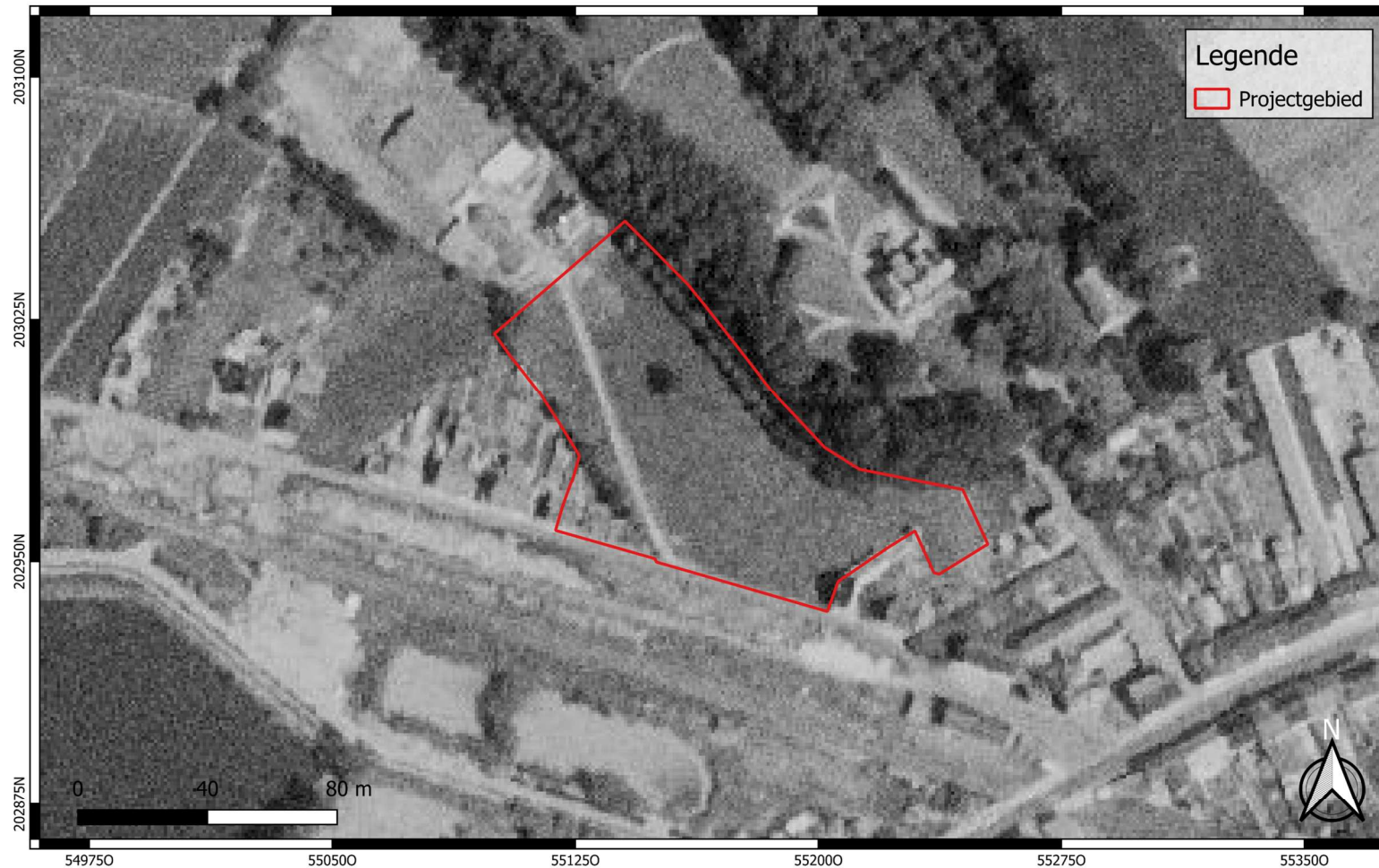
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 20 Plan: Topografische Kaart 1904 Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	--	---	------------------------------------

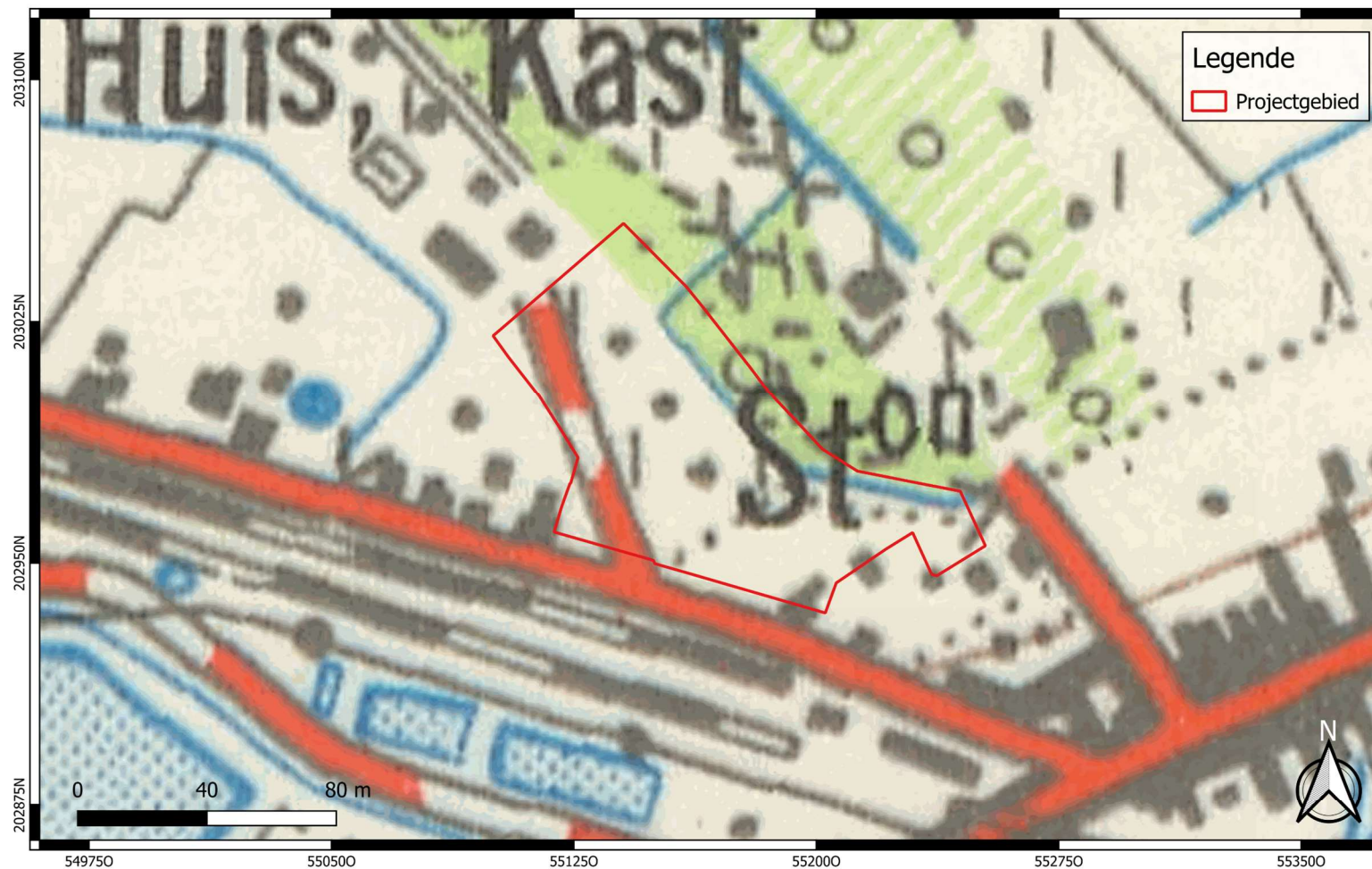
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 21 Plan: Topografische Kaart 1939 Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	---	---

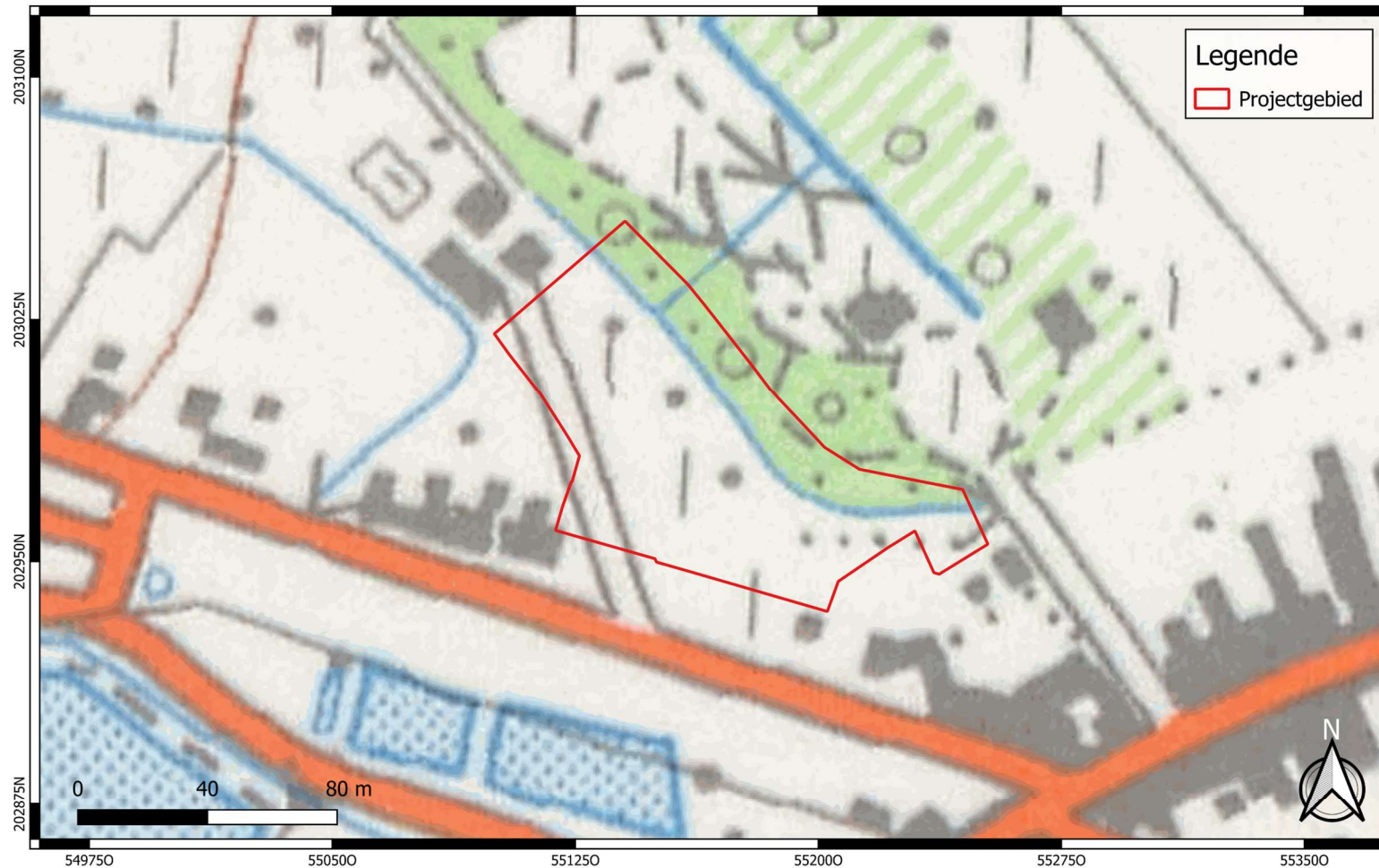
	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 22 Plan: Topografische Kaart 1969 Schaal: 1/3000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	---	--	---

 GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 23 Plan: Luchtfoto 1971 Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	---	---	---

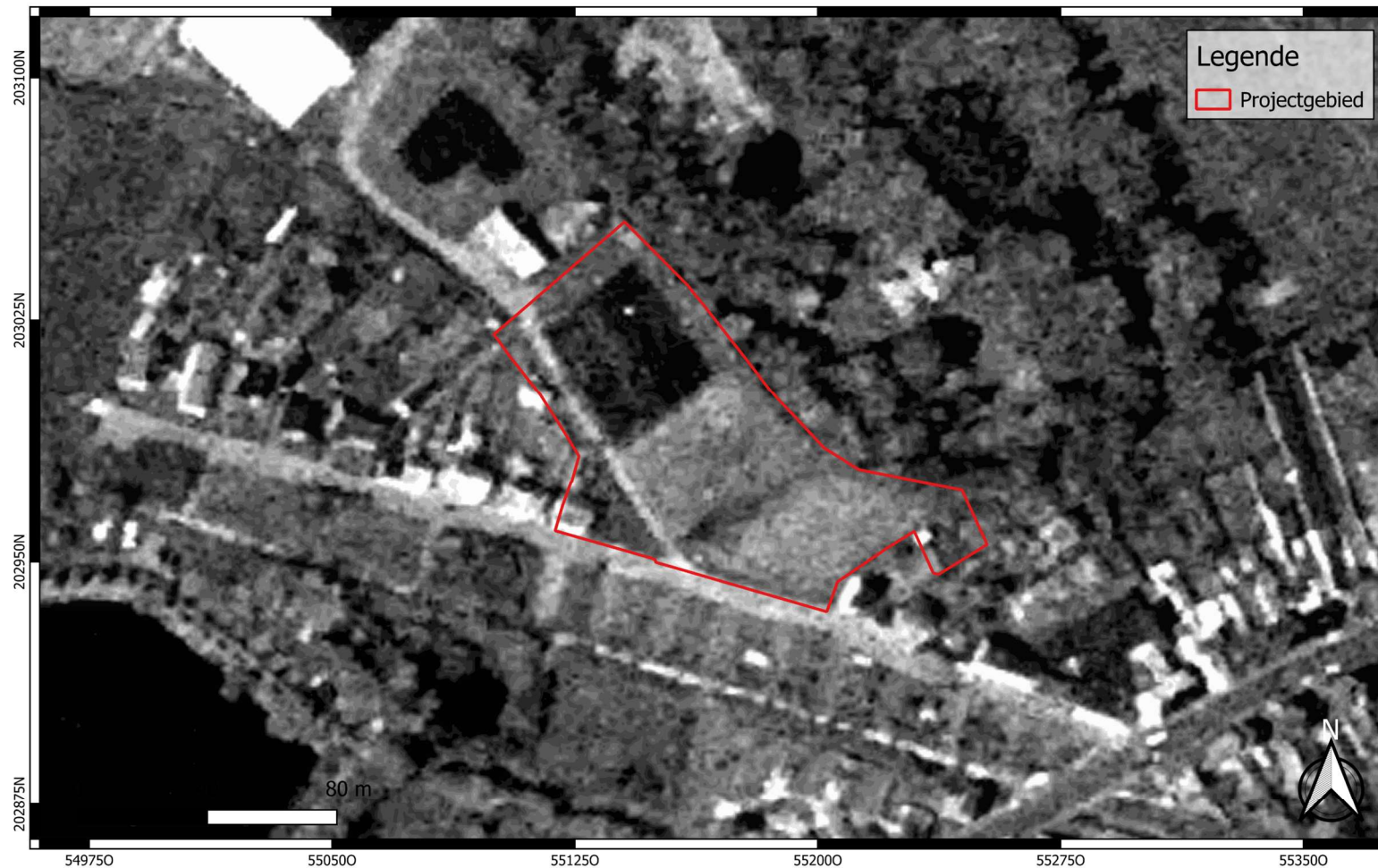
 GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 24 Plan: Topografische Kaart 1981 Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	---	---

 GROUP VAN VOOREN Terra Engineering & Consultancy	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: Cartesius Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 25 Plan: Topografische Kaart 1989 Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
--	--	---	---

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 26 Plan: Luchtfoto 1979-1990 Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	--	---	---

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: NGI Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 27 Plan: Luchtfoto 1995 Schaal: 1/1500	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	---	--	---

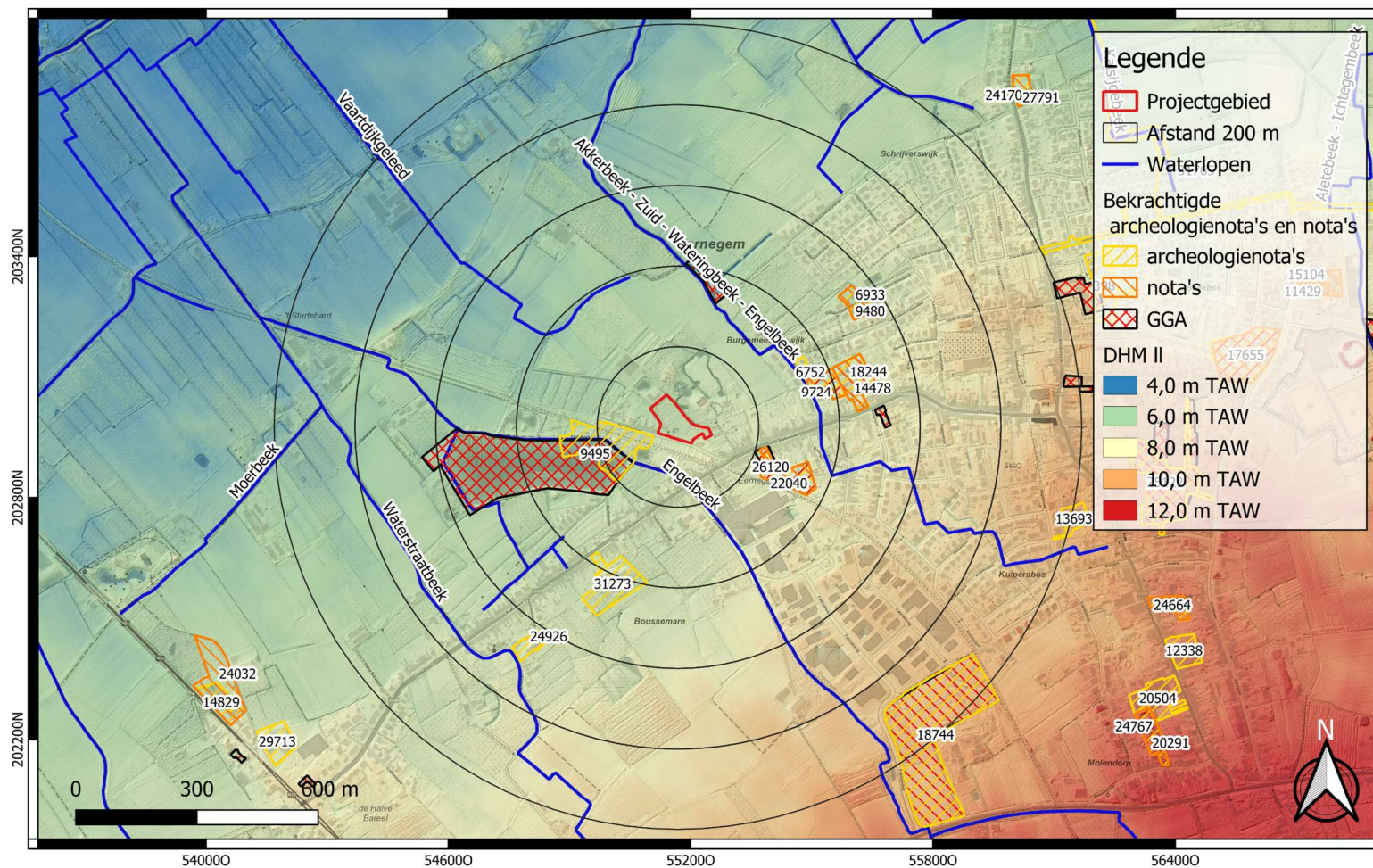

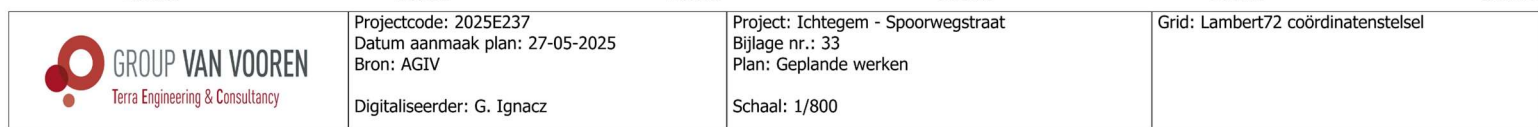

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 26-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 29 Plan: Luchtfoto 2005-2007 Schaal: 1/1000	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	--	---	---

	Projectcode: 2025E237 Datum aanmaak plan: 27-05-2025 Bron: AGIV Digitaliseerder: G. Ignacz	Project: Ichtegem - Spoorwegstraat Bijlage nr.: 34 Plan: Advies zone verder onderzoek Schaal: 1/800	Grid: Lambert72 coördinatenstelsel
---	--	---	---

